

บันดินขึ้นรูป : การประกอบสร้างความน่าเชื่อถือต่อเรื่องเล่า อิทธิปาฏิหาริย์ในพระประวัติของกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์

พ.ศ. ๒๕๕๖-๒๕๖๓^๑

Submitted date : 18 April 2019

Revised date : 13 June 2019

Accepted date : 12 December 2019

คณศ กังวานสุรไกร^๒

โดม ไกรปรกรณ์^๓

บทคัดย่อ

บทความนี้ต้องการศึกษากระบวนการสร้างความน่าเชื่อถือของเรื่องเล่าความเลื่อมใสศรัทธาไสยศาสตร์ของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ โดยวิเคราะห์วิธีการที่ผู้เขียนพระประวัติใช้ยืนยันความน่าเชื่อถือของเรื่องราวในแต่ละช่วงเวลาตั้งแต่จดหมายของหลวงรักษาราชทรัพย์ใน พ.ศ. ๒๔๙๖ อันเป็นหลักฐานชิ้นแรกที่ปรากฏเรื่องเล่านี้ จนถึงหนังสืออนุสรณ์เนื่องในพิธีเปิดอนุสรณ์สถานระลึกถึงกรมหลวงชุมพรฯ ใน พ.ศ. ๒๕๖๓ ซึ่งเป็นงานเขียนของกองทัพเรือชิ้นแรกที่ได้รับเรื่องเล่าของหลวงรักษาราชทรัพย์เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของพระประวัติอย่างเป็นทางการ

ผลการศึกษาพบว่า ความน่าเชื่อถือต่อเรื่องเล่านี้ประกอบสร้างด้วย “ชุดวิธีการประกอบสร้างความน่าเชื่อถือ” ที่ผู้เขียนพระประวัติแต่ละคนเลือกสรรมาใช้

^๑ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของปริญญาานิพนธ์ เรื่อง ประวัติศาสตร์นิพนธ์ว่าด้วยพระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอาภากรเกียรติวงศ์ กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ พ.ศ. ๒๔๙๒-๒๕๓๖

^๒ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาประวัติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

^๓ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เพื่อให้เรื่องราวพระประวัติของกรมหลวงชุมพรฯ แลดูเป็นเหตุเป็นผล สมจริง และ
น่าเชื่อถือต่อสายตาของผู้อ่าน รวมทั้งสอดคล้องกับบริบทที่ผู้คนรับรู้ภาพลักษณ์
ของพระองค์ในฐานะสิ่งศักดิ์สิทธิ์

คำสำคัญ : ประวัติศาสตร์นิพนธ์, ชีวประวัติ, กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์, เรื่องเล่า
อิทธิปาฏิหาริย์

Molding a Figure : Constructing Reliability of the Mystical Legends in the Biography of Admiral Prince Abhakara of Chumphon during 1953-1960

Kanest Kangwansurakry^๔

Dome Kraipakorn^๕

Abstract

This article studies the constructing reliability of the mystical legends about Admiral Prince Abhakara Kiartivongse's belief in superstition by analyzing how each biographer affirmed the reliability of the story at his time from the *Letter from Luang Raksarajasup* in 1953, the first work relating the mystical story, to *Commemoration of Ceremony opening 'Chumphon Khet Udomsak' Beacon* in 1960, the second official biography of the Admiral Prince that accepted the mystical legends to be one of fact.

According to the study, the reliability of the mystical legends was constructed by a “set of composition for constructing reliability” that each biographer chose in order to make the story to sound reasonable, realistic and reliable to convince readers to believe that the legends existed in the past, as well as to harmonize with the historical context so that people would recognize that Admiral Prince's image was a sacred spirit.

Keyword : Historiography, Biography, Prince of Chumphon, Mystical story

^๔ Master degree student, program of History, Faculty of Social Science, Srinakarinwirot University

^๕ An assistant professor in Department of History, Faculty of Science, Srinakarinwirot University

๑. บทนำ

ปัจจุบันสาธารณชนต่างรับรู้พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ (พ.ศ. ๒๔๒๓-๒๔๖๖) ในฐานะ “องค์บิดาแห่งทหารเรือไทย” ผู้ปฏิรูปและวางรากฐานความทันสมัยแก่กองทัพเรือสยามในสมัยรัชกาลที่ ๕ ให้ทัดเทียมกับกองทัพเรือของมหาอำนาจชาติตะวันตก เพื่อปกป้องประเทศจากลัทธิจักรวรรดินิยม ด้วยพระเกียรติคุณนี้ทำให้กองทัพเรือสร้างอนุสรณ์สถานเชิดชูพระองค์ในพื้นที่ของตนหลายแห่งนับตั้งแต่ทศวรรษ ๒๕๐๐ และกำหนดให้วันที่ ๑๙ พฤษภาคมของทุกปีเป็น “วันอากาศร” เพื่อรำลึกถึงพระเกียรติคุณของพระองค์ในฐานะ “ผู้นำความทันสมัย”

การรับรู้ของผู้คนต่อภาพลักษณ์ “ผู้นำความทันสมัย” ของกรมหลวงชุมพรฯ ประกอบขึ้นจาก ๒ ปัจจัย ปัจจัยแรกคือ เรื่องราวพระประวัติที่เผยแพร่ตั้งแต่การสิ้นพระชนม์เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๖ โดยพระนิพนธ์ของสมเด็จพระยามหาจักรีบรมราชูปถัมภ์ อธิบายถึงพระปรีชาสามารถและความตั้งมั่นพระทัยที่จะฝึกหัดคนไทยให้มีความรู้ความสามารถเดินเรือในทะเลลึกได้ด้วยหลักวิชาการเดินเรือเฉกเช่นชาวตะวันตก ต่อมาได้รับการขยายเพิ่มให้ชัดเจนมากขึ้นในปลายทศวรรษ ๒๕๔๐ ด้วยการเล่ากระบวนการปฏิรูปการศึกษาของโรงเรียนนายเรือในงานเขียนประวัติโรงเรียนนายเรือ ๒ เล่ม ได้แก่ *ประวัติโรงเรียนนายเรือโดยสังเขป* ตีพิมพ์เป็นอนุสรณ์งานวาไท พระนิกรอาษา (เพื่อน นิกรอาษา) เมื่อวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๙ และ *พระราชพิธีสัมพัจฉรฉินท์ แลเสกศากันต์ และทหารเรือในสมัยพลเรือเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์* ตีพิมพ์เป็นอนุสรณ์งานนาวาเอก หม่อมเจ้าพรปรีชา กมลาคน์ เมื่อวันที่ ๒๘ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๓

ส่วนอีกปัจจัยหนึ่งคือ พระฉายาลักษณ์และรูปเคารพกรมหลวงชุมพรฯ ในฉลองพระองค์ทั้งเครื่องแบบนายทหารเรือเต็มยศพร้อมเครื่องราชอิสริยาภรณ์ต่าง ๆ และเครื่องแบบในราชการ ซึ่งเริ่มแพร่หลายในสังคมตั้งแต่ทศวรรษ ๒๕๐๐ เมื่อกองทัพเรือสร้างรูปเคารพพระองค์ประดิษฐานในศาลเคารพบูชาพระองค์และการสร้างอนุสรณ์สถานรำลึกถึงพระองค์พร้อมตีพิมพ์พระประวัติเผยแพร่สู่สังคม

ขณะเดียวกันพระองค์ก็ทรงมีอีกภาพลักษณ์หนึ่งคือ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ “กึ่งเทพกึ่งผี” ที่สามารถให้โชคให้โทษต่อผู้คนได้ ภาพลักษณ์นี้ของพระองค์ปรากฏขึ้นอย่าง

เป็นรูปธรรมในรูปของศาลเคารพสักการะพระองค์ซึ่งปรากฏขึ้นตั้งแต่ทศวรรษ ๒๔๘๐ โดยมีได้สัมพันธไมตรี ๑ กับเรื่องราวใดในพระนิพนธ์พระประวัติโดยสมเด็จพระยา ตำรงราชานุภาพ ต่อมาภาพลักษณ์นี้ได้รับการอธิบายที่มาที่ไปครั้งแรกใน พ.ศ. ๒๔๙๖ ด้วยเรื่องเล่าอิทธิปาฏิหาริย์ระหว่างกรมหลวงชุมพรฯ กับหลวงปู่ศุข วัดมะขามเฒ่า จ.ชัยนาท (พ.ศ. ๒๓๙๐-๒๔๖๖) หากพิจารณาด้วยระเบียบวิธีทางประวัติศาสตร์กระแสหลักที่เชื่อถือหลักฐานประจักษ์พยานร่วมสมัยแล้ว เรื่องเล่านี้มิได้มีหลักฐานอื่นใดยืนยัน กระนั้นเรื่องเล่านี้ก็กลับกลายเป็นเรื่องเล่าอิทธิปาฏิหาริย์ที่ผู้คนเชื่อถือ ได้รับการบรรจุ เป็นส่วนหนึ่งในพระประวัติฉบับทางการโดยกองทัพเรือกับราชสกุลอามาทร และอ้างอิง ถึงในงานเขียนเกี่ยวกับพระองค์จวบจนปัจจุบัน

บทความนี้จึงต้องการศึกษาการสร้างตำนานเชื่อถือต่อเรื่องเล่านี้ในเชิง ประวัติศาสตร์นิพนธ์ โดยทดลองเสนอว่า เรื่องราวพระประวัติของพระองค์ในฐานะ เรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์มีวิธีการประกอบสร้างความน่าเชื่อถือและมืองค์ประกอบ แวดล้อมที่โน้มน้าวให้ผู้อ่านเชื่อว่า งานเขียนพระประวัติบอกเล่าเรื่องราวความจริงใน อดีตเกี่ยวกับพระองค์และมีความถูกต้องเชื่อถือได้

๒. การศึกษาความน่าเชื่อถือในงานเขียนเชิงประวัติศาสตร์

เมื่อผู้เขียนพิจารณาการศึกษาประวัติศาสตร์แบบจารีต การเล่าเรื่องทาง ประวัติศาสตร์ตามจารีตนี้จะพยายามให้ผู้อ่านเห็นความน่าเชื่อถือของเรื่องราวด้วยการ แสดงหลักฐานยืนยันข้อเท็จจริงของเรื่องราวที่นักประวัติศาสตร์อธิบายและการอธิบาย เชื่อมโยงเรื่องราวอย่างเป็นเหตุเป็นผลตามลำดับเวลา โดยถือว่านักประวัติศาสตร์ ควรเป็นกลางในการเล่าเรื่องประวัติศาสตร์ เพื่อแสดงความจริงของอดีตอย่างตรง ไปตรงมาที่สุด

กระนั้นการศึกษาเชิงประวัติศาสตร์นิพนธ์ได้แสดงให้เห็นว่า การเล่าเรื่อง ทางประวัติศาสตร์อาจมิได้แสดงความจริงในอดีตอย่างตรงไปตรงมาเสียทั้งหมด ดังเช่นการศึกษาพระนิพนธ์ของสมเด็จพระยา ตำรงราชานุภาพ “บิดาแห่ง ประวัติศาสตร์ไทย” ผู้วางรากฐานและมีอิทธิพลต่อแนวทางการศึกษาประวัติศาสตร์ ในประเทศไทยจวบจนปัจจุบันนี้ งานที่บุกเบิกศึกษาพระองค์กับพระนิพนธ์คือ บทความ

“สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพกับอาร์โนลด์ ทอยน์บี” ของนิธิ เอียวศรีวงศ์
ในวารสาร *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๑๒ นิธิได้ตั้งข้อสังเกตถึง
วิธีการทางประวัติศาสตร์ที่สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพทรงริเริ่มไว้และกลายเป็น
เป็นแนวทางการศึกษาของนักประวัติศาสตร์ที่ยึดถือแนวทางของพระองค์สืบทอดมา
ถึงช่วงเวลาที่นิธิเขียนบทความนี้ว่า แนวทางการศึกษาประวัติศาสตร์นี้ที่เลือกศึกษา
เพียงประวัติศาสตร์เฉพาะบางยุคสมัยที่มีหลักฐานจำนวนมาก ละเลยปฏิสัมพันธ์
ระหว่างสังคมไทยกับสังคมอื่น และนำทัศนคติแบบชาตินิยมไปใช้สืบค้นอดีต นอกจากนี้
มีอาจสามารถจำลองอดีตที่ถูกต้องตามความจริงมากที่สุดแล้ว ยังทำให้การศึกษา
ประวัติศาสตร์ถูกนำไปใช้เพื่อการเมืองและขาดคุณค่าในตนเอง

นอกจากนิธิแล้ว นักประวัติศาสตร์ท่านอื่น ๆ เช่น กอบแก้ว สุวรรณทัต-เพ็ชร,
ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และสมเกียรติ วันทะนะ เป็นต้น ได้ศึกษาประวัติศาสตร์นิพนธ์สกุล
ดำรงราชานุภาพและทำให้ข้อวิพากษ์ชัดเจนมากขึ้นว่า นักประวัติศาสตร์รุ่นหลังผู้ยึดถือ
แนวทางของสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพมิได้พัฒนาต่อยอดงานบุกเบิกของ
พระองค์ ซ้ำยังยึดถือเอาพระมติของพระองค์เป็นข้อยุติการศึกษาจนทำให้การศึกษา
ประวัติศาสตร์ไทยหยุดชะงัก

ขณะที่ข้อเสนอของนักประวัติศาสตร์กลุ่มนี้มุ่งวิพากษ์ถึงปัญหา ข้อจำกัด
และการหยุดชะงักของแนวทางการศึกษาของนักประวัติศาสตร์รุ่นหลังที่ยึดถือตาม
สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ผู้เขียนได้ตั้งข้อสังเกตต่อการวิพากษ์ว่า
ข้อวิพากษ์บ่งชี้ถึงคุณสมบัติของงานเขียนประวัติศาสตร์ที่น่าเชื่อถือหรือ “สามารถ
จำลองอดีตได้อย่างถูกต้อง” ในสายตาของนักประวัติศาสตร์สกุลนี้ ได้แก่ ใช้หลักฐาน
จำนวนมากประกอบงานเขียน บรรยายรายละเอียดปลีกย่อยมากมายของเรื่องราว
และมีความถูกต้องในรายละเอียดปลีกย่อยนั้น

นอกเหนือคุณสมบัติเหล่านี้แล้ว Khumtaveeporn (1991) ได้มีข้อเสนอ
ใน *สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพและประวัติศาสตร์นิพนธ์ไทยสมัยใหม่: การวิเคราะห์เชิงปรัชญา* ว่า หากวิเคราะห์ในเชิงปรัชญา งานศึกษาทางประวัติศาสตร์
มีข้อจำกัดในการเข้าถึงความจริงในอดีต เนื่องจากนักประวัติศาสตร์ไม่อาจ
มีประสบการณ์เกี่ยวกับเหตุการณ์ในอดีตโดยตรงหรือในเชิงประจักษ์ได้ อดีตที่

นักประวัติศาสตร์ศึกษาจึงเป็นจินตนาการที่นักประวัติศาสตร์จำลองขึ้นมาใหม่ โดยประกอบสร้างให้มี “ความสมจริง” และมี “ความหมาย” ด้วยการให้ระบบของ “เหตุผล” จัดเรียงระบบของ “หลักฐาน” เพื่อสร้าง “ภาพประวัติศาสตร์” ขึ้นในใจของผู้อ่านงานนั้น และทำให้งานประวัติศาสตร์นั้นมีลักษณะที่ “น่าอ่าน” และ “น่าเชื่อถือ” ชัชชัยได้ตั้งคำถามถึงที่มาที่ไปของกระบวนการสร้างความสมจริงในการศึกษาประวัติศาสตร์ไทย และพบว่ากระบวนการนี้ถูกสร้างขึ้นมาตั้งแต่พระนิพนธ์ของสมเด็จพระมหาธรรมราชาดำรงราชานุภาพผ่านการจัดเค้าโครงเรื่องอย่างเป็นทางการเป็นเหตุเป็นผล โดยอธิบายด้วยระบบการให้เหตุผล ๓ แบบ ได้แก่ แบบอ้างอิงกฎ แบบจำลองอดีต ขึ้นมาใหม่ และแบบอ้างอิงสัจภาวะ (Khumtaveeporn, 1991, p. 3-10)

คุณสมบัติข้างต้นเหล่านี้ได้บ่งชี้ว่า การสร้างสรรคงานเขียนเชิงประวัติศาสตร์ มีกระบวนการโน้มน้าวให้ผู้อ่านเชื่อถือว่า เรื่องราวที่นักประวัติศาสตร์นำเสนอนี้เป็นความจริงในอดีตที่ดำรงอยู่อย่างวัตถุวิสัย ดังนั้นผู้เขียนจึงเชื่อว่า เรื่องเล่าอิทธิปาฏิหาริย์ระหว่างกรมหลวงชุมพรฯ กับหลวงปู่ศุขจะใช้วิธีการสร้างคุณสมบัติความน่าเชื่อถือในลักษณะคล้ายคลึงกัน เพื่อทำให้อ่านเกิดความเลื่อมใสศรัทธาต่อพระองค์

๓. ชุดวิธีการประกอบสร้างความน่าเชื่อถือ

วิธีการสร้างคุณสมบัติความน่าเชื่อในพระประวัติของกรมหลวงชุมพรฯ นี้ ผู้เขียนใคร่ขอเรียกว่า “ชุดวิธีการประกอบสร้างความน่าเชื่อถือ” ชุดวิธีการนี้เป็น ประหนึ่ง “กล่องเครื่องมือ” ที่ผู้เขียนพระประวัติแต่ละคนเลือกสรรนำมาใช้ประกอบสร้างความน่าเชื่อถือต่อเรื่องราว โดยพิจารณาพระประวัติของกรมหลวงชุมพรฯ ในฐานะสารที่ถ่ายทอดความรู้และความหมายจากผู้เขียนพระประวัติไปยังผู้อ่าน และเพื่อให้ผู้อ่านเห็นพ้องกับความรู้และความหมายของตน ผู้เขียนพระประวัติจึงจำเป็นต้องแสดงให้ผู้อ่านเห็นว่า เรื่องราวพระประวัติที่ตนเขียนมีความถูกต้องเป็นข้อเท็จจริงของพระองค์มากที่สุดด้วยวิธีการโน้มน้าวต่าง ๆ ผ่านเนื้อความในพระประวัติให้ผู้อ่านเชื่อถื่องานเขียนของตน และผู้เขียนพระประวัติสามารถใช้หลายวิธีร่วมกันเพื่อต่อกย้ำความน่าเชื่อถือมากขึ้นได้ ผู้เขียนแบ่งชุดวิธีการนี้ออกเป็น ๒ กลุ่มใหญ่ ได้แก่

๑. กลุ่มภายนอกพระประวัติหมายถึง วิธีการประกอบสร้างความน่าเชื่อถือต่อพระประวัติจากองค์ประกอบแวดล้อมพระประวัติทั้งที่ปรากฏภายในและภายนอกงานเขียน เช่น การอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างผู้เขียนพระประวัติกับกรมหลวงชุมพรฯ, ชื่อเสียงของผู้เขียนพระประวัติ, การอธิบายความน่าเชื่อถือจากคำนิยมหนังสือ, รายชื่อบุคคลที่น่าเชื่อถือในกิตติกรรมประกาศ, รูปแบบของข้อเขียน, การแสดงการอ้างอิงข้อมูลหลักฐานในเชิงอรรถและบรรณานุกรม, จำนวนเอกสารอ้างอิง รวมถึงความสอดคล้องกับบริบททางประวัติศาสตร์

๒. กลุ่มภายในพระประวัติหมายถึง วิธีการประกอบสร้างความน่าเชื่อถือภายในเนื้อหาพระประวัติ อาทิ วิธีการเล่าเรื่อง, สำนวนภาษาพรรณนาโวหาร, การอธิบายความน่าเชื่อถือของเรื่องราว, การผลิตซ้ำตอกย้ำเรื่องราว, การตัดต่อเติมแต่งเรื่องราว, การเชื่อมโยงความเป็นเหตุผลทั้งต่อเนื้อหาภายในพระประวัติและต่อบริบททางประวัติศาสตร์ และการใช้รูปประกอบกับคำบรรยายใต้รูป เป็นต้น

เนื่องจากผู้อ่านจะสามารถรับรู้เรื่องราวที่ผู้เขียนพระประวัติแต่ละคนเล่าได้เมื่องานเขียนตีพิมพ์เผยแพร่แล้วเท่านั้น และผู้อ่านแต่ละคนมีอิสระที่จะเลือกอ่านเนื้อหาตามความสนใจ มิได้เป็นลำดับขั้นตอนก่อนหลัง ผู้เขียนจึงเห็นว่า ชุดวิธีการประกอบสร้างความน่าเชื่อถือทั้งสองกลุ่มนี้แสดงต่อผู้อ่านในลักษณะเป็นอิสระจากกัน อีกทั้งผู้เขียนพระประวัติแต่ละคนต่างเลือกสรรวิธีการแตกต่างกันในการประกอบสร้างความน่าเชื่อถือเนื่องด้วยเงื่อนไขและความมุ่งหมายที่แตกต่างกัน ในที่นี้ผู้เขียนเลือกเรื่องเล่าอิทธิปาฏิหาริย์ระหว่างกรมหลวงชุมพรฯกับหลวงปู่ศุขเป็นตัวอย่างหนึ่งที่จะแสดงถึงชุดวิธีการที่ผู้เขียนพระประวัติแต่ละรายเลือกสรรมาใช้เพื่อยืนยันความแท้จริงของเรื่องราวอิทธิปาฏิหาริย์

๔. ชีวประวัติของเรื่องราวอิทธิปาฏิหาริย์ระหว่างกรมหลวงชุมพรฯ กับหลวงปู่ศุข

เรื่องเล่าอิทธิปาฏิหาริย์ระหว่างกรมหลวงชุมพรฯ กับหลวงปู่ศุขเป็นเรื่องเล่าแรกที่อธิบายที่มาที่ไปของอำนาจอิทธิปาฏิหาริย์ที่พระองค์ทรงมีภายหลังสิ้นพระชนม์ เรื่องเล่านี้ได้รับการกล่าวถึงครั้งแรกโดยนาวาตรี หลวงรักษาราชทรัพย์ (รักษ์ เอกะวิภาต)

(พ.ศ. ๒๔๒๖-๒๔๙๘) นายทหารเรือสังกัดกรมยกกระบัตรทหารเรือ ท่านได้เขียนเล่าเรื่องนี้เป็นจดหมายตามคำร้องขอจากพลเรือจัตวา ยงยุทธ อาชวาคม หัวหน้ากองประวัติศาสตร์ทหารเรือ ณ เวลานั้นเมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๙๖ โดยมุ่งหมายจะให้พลเรือจัตวา ยงยุทธ นำไปประกอบกับพระประวัติของกรมหลวงชุมพรฯ ที่จะตีพิมพ์เนื่องในการสร้างอนุสาวรีย์พระรูปของพระองค์ (Royal Thai Navy, 1953-1954)

ในส่วนี้ ผู้เขียนจะเล่าการปรากฏเรื่องราวอิทธิปาฏิหาริย์ของท่านที่ปรากฏในจดหมายต้นฉบับที่เขียนขึ้นใน พ.ศ. ๒๔๙๖ และการเล่าซ้ำในงานเขียนอื่นอีก ๒ ชิ้น ได้แก่ หนังสืออนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพหลวงรักษาราชทัณฑ์เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๙ ชื่อ *เกียรติประวัติกรมหลวงชุมพรเขตต์อุดมศักดิ์ เวทย์มนต์, ตำรายาจากคัมภีร์ของ (เจ้าพ่อ)* และหนังสือที่ระลึกการเปิดอนุสรณ์สถานรำลึกถึงกรมหลวงชุมพรฯ ชื่อ *อนุสรณ์พิธีเปิดกระโจมไฟชุมพรเขตต์อุดมศักดิ์* เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๓ เพื่อให้เห็นถึงการเลื่อนไหลของเรื่องราวนี้นานกาลเวลา และจะวิเคราะห์กระบวนการสร้างความน่าเชื่อถือที่ปรากฏในตัวเนื้อหาของงานเขียนแต่ละชิ้น ซึ่งมีกระบวนการสร้างความน่าเชื่อถือทับซ้อนเป็นลำดับขั้นตั้งแต่ในระดับเรื่องเล่า ระดับการยกงานเขียนเป็นหลักฐานอ้างอิง และระดับของภาพรวมของงานเขียน

๔.๑ พระราชประวัติของกรมหลวงชุมพรฯ บางส่วน (พ.ศ. ๒๔๙๖)

เอกสารนี้เป็นแฟ้มเอกสารที่เก็บรักษาไว้ที่กองประวัติศาสตร์ กรมยุทธการทหารเรือ ประกอบด้วยจดหมายลายมือของนาวาตรี หลวงรักษาราชทัณฑ์ เอกสารตัวพิมพ์ดีดที่คัดลอกเนื้อความของจดหมายโดย “ตรวจแก้อักษร, สำนวน และข้อความบางประการให้เหมาะสมยิ่งขึ้น เพราะผู้เขียน ๆ มาในทำนองพูด” (Royal Thai Navy, 1953-1954) และเอกสารที่กองประวัติศาสตร์ทหารเรือสืบค้นเรื่องบทเพลงพระนิพนธ์ของกรมหลวงชุมพรฯ เพิ่มเติม ในที่นี้จะเน้นกล่าวถึงจดหมายลายมือของหลวงรักษาราชทัณฑ์อันเป็นหลักฐานลายลักษณ์อักษรชิ้นแรกที่ปรากฏเรื่องเล่าอิทธิปาฏิหาริย์เกี่ยวกับกรมหลวงชุมพรฯ ส่วนเอกสารตัวพิมพ์ดีดนั้นมีสาระสำคัญเช่นเดียวกับเอกสารลายมือทุกประการ มีความแตกต่างเพียงในเรื่องการแก้ไขคำและการเรียบเรียงข้อความที่หลวงรักษาราชทัณฑ์เขียนแทรกเพิ่มเติมนอกบรรทัดจัดลงในประโยคให้ดูเรียบร้อย

หลวงรักษาราชทรัพย์เล่าเรื่องเกี่ยวกับกรมหลวงชุมพรฯ และเรื่องอื่น ๆ ที่จดจำได้ โดยมีลำดับเรื่องราวดังนี้ อุตชีวประวัติโดยย่อของหลวงรักษาราชทรัพย์, สถานที่ประทับของกรมหลวงชุมพรฯ ก่อนหน้าวังนางเลิ้ง, ความเลื่อมใสศรัทธาไสยศาสตร์ของพระองค์, การสืบราชการลับ, การตั้งกองทหารที่บางพระ, พระกระณียกิจในระหว่างออกจากราชการ, พระกระณียกิจจับเรือขลยในวันประกาศสงคราม, การตั้งกิจการฌาปนกิจศพทหารเรือ และบทเพลงทหารเรือที่พระองค์ทรงนิพนธ์ ในที่นี้จะกล่าวถึงเรื่องราว “ความเลื่อมใสศรัทธาไสยศาสตร์ของพระองค์” เป็นหลัก

หลวงรักษาราชทรัพย์เล่าว่า หลังจากที่กรมหลวงชุมพรฯ เสด็จกลับมายังสยาม พระองค์มิได้นับถือศรัทธาพุทธศาสนาหรือไสยศาสตร์เท่าใดนัก จนกระทั่งพระองค์ได้รับพระเครื่ององค์หนึ่งมาจากพระราชารวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวิบูลพรพรรณรังษี (พ.ศ. ๒๔๑๙-๒๔๕๑) ซึ่งพระเครื่องนี้เดิมเป็นของ “ในหลวงวังหน้า” (กรมพระราชวังบวรวิไชยชาญ (พ.ศ. ๒๔๑๑-๒๔๒๘)) พระองค์ทรงเอาไปลองของ โดยทรงนำพระเครื่องไปแขวนห้อยอยู่ที่ที่ต้นไม้หน้าประตูทางเข้าเกาของกองทัพเรือ และให้นาวาเอกพระยานาวาพลพยุหรักษ์ (ลอย ชลายนนาวิน) ใช้ปืนไรเฟิลยิงใส่พระเครื่อง ปืนยิงไม่ออกถึง ๓ นัด แต่เมื่อหันปืนไปทางอื่น ก็ยิงออกได้ พระองค์จึงทรงเริ่มมีความเลื่อมใสในอำนาจไสยศาสตร์และพุทธศาสนา

ต่อมาใน “เดือน ๕ นาร้อน” กรมหลวงชุมพรฯ เสด็จไปตากอากาศไปทางเหนือ และได้จอดเรือแวะพักที่หน้าวัดมะขามเต่า จ. ชัยนาท พระองค์ได้ทอดพระเนตรเห็นหลวงปู่ศุข เจ้าอาวาสของวัดนี้ ใช้พลังวิเศษเสกให้ห้วปลีที่เติกหวัดตัดมากองไว้กลายเป็นกระต่ายวิ่งไปมาในวัด จากนั้นหลวงปู่ก็จับกระต่ายเสกกลับเป็นห้วปลีเช่นเดิม พระองค์ทอดพระเนตรเห็นดังนั้นก็ทรงเกิดความเลื่อมใส เสด็จเข้าวัดไปทรงพุดคุยกับหลวงปู่พร้อมกับพลเรือตรี พระยากำแพงนครศักดิ์ (ห้อง หังสนาวิน - ต่อมาได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้ากรมยุทธศึกษาทหารเรือเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๔-๒๔๖๘ ช่วงที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้ากรมนั้น ท่านมียศและบรรดาศักดิ์คือ นาวาโท พระยาอาจกำแพง) และบริวารติดตามอีกสองคน วันต่อมาหลวงปู่ศุขแสดงอิทธิฤทธิ์เสกพลทหารจ๊ก ญาติของหลวงรักษาราชทรัพย์กลายเป็นจระเข้ และนำน้ำมนต์มาเสกให้จระเข้กลับเป็นพลทหารจ๊กเหมือนเดิม พระองค์ทอดพระเนตรเห็นแล้วก็เลื่อมใสศรัทธาหลวงปู่ศุขและทรงขอฝากพระองค์เป็นศิษย์

หลังจากนั้น ทุกครั้งที่พระองค์ทรงเสด็จไปตากอากาศ ก็จะเสด็จมาประทับแรมที่วัดนี้ ทุกครั้ง นอกจากนี้พระองค์ทรงสร้างกุฏิหลังหนึ่งไว้ที่วังนางเลิ้งของพระองค์ที่ กรุงเทพฯ เมื่อหลวงปู่ศุขเดินทางมายังกรุงเทพฯ ก็จะมาพักอาศัยที่วังนี้ เมื่อกรมหลวง ชุมพรฯ ทรงเสด็จกิจธุระกับหลวงปู่แล้ว บริวารติดตามพระองค์ก็จะมาขอเครื่องราง ของขลังจากหลวงปู่ศุขเสมอ รวมถึงหลวงรักษาราชทรัพย์เองด้วย

ในการวิเคราะห์ชุดวิธีการประกอบสร้างความน่าเชื่อถือ ผู้เขียนจะแยกการ วิเคราะห์ออกเป็น ๒ ส่วนใหญ่ตามกลุ่มชุดวิธีการทางวรรณกรรมในการประกอบสร้าง ความน่าเชื่อถือดังนี้

วิธีการภายนอกพระประวัติ รูปแบบของงานเขียนชิ้นนี้คือ “จดหมาย” จึง มีธรรมชาติของการเขียนเป็นการสื่อสารได้ต่อบระหว่างผู้ส่งกับผู้รับ เนื้อหาในงาน เขียนจึงมีทั้งความมุ่งหมายของผู้เขียนและความคาดหวังของผู้รับแฝงอยู่ และความ สอดคล้องกันระหว่างทั้งสองส่วนนี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้งานเขียนมีความน่าเชื่อถือ ต่อสายตาของผู้อ่านจดหมาย

ดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นว่า หลวงรักษาราชทรัพย์ส่งจดหมายฉบับนี้มาตาม คำร้องขอของพลเรือจัตวา ยงยุทธ อาชวาคม หัวหน้ากองประวัติศาสตร์ทหารเรือ คำร้องของนิติพิมพ์อยู่ในวารสาร*นาวิกศาสตร์* ฉบับปีที่ ๓๖ เล่มที่ ๙ ประจำเดือนกันยายน พ.ศ. ๒๔๙๖ แต่ผู้เขียนมิอาจทราบเนื้อความในหลักฐานได้โดยตรง เนื่องด้วยข้อจำกัด ในการเข้าถึงเนื้อหาของวารสารที่เก็บรักษาในแผนกวารสารนาวิกศาสตร์ ราชนาวิกสภา ผู้เขียนจึงจะวิเคราะห์ร่องรอยความคาดหวังของพลเรือจัตวา ยงยุทธ จากเนื้อความ ในจดหมายนี้และร่องรอยจากบริบทแวดล้อม ณ ช่วงเวลานั้นที่สามารถสืบค้นศึกษาได้ หลวงรักษาราชทรัพย์กล่าวในจดหมายว่า พลเรือจัตวา ยงยุทธ “ต้องการทราบพระ ประวัติของเจ้าพ่อ พลเรือเอก กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ ของพระองค์ท่านเฉพาะ ตอนหนึ่งตอนใดเท่าที่จำได้” (Royal Thai Navy, 1953-1954) คำกล่าวนี้บ่งบอกว่า พลเรือจัตวา ยงยุทธ คาดหวังที่จะรู้เรื่องราวเกี่ยวกับกรมหลวงชุมพรฯ นอกเหนือจาก พระประวัติที่เคยเผยแพร่ก่อนหน้านี้คือ พระนิพนธ์พระประวัติโดยสมเด็จพระยา ตำรงราชานุภาพ ซึ่งตีพิมพ์ครั้งแรกในฐานะพระนิพนธ์ค่านำในพระนิพนธ์ *จดหมายเหตุ เรื่องเขมรสบรุกเข้ามาทำสัญญาในรัชกาลที่ ๓ เมื่อปีจอ พ.ศ. ๒๓๙๓* เนื่องในงาน

พระราชทานเพลิงศพกรมหลวงชุมพรฯ พ.ศ. ๒๔๖๖ ต่อมาพระประวัติฉบับนี้ได้รับการรวบรวมเป็นส่วนหนึ่งในหนังสือ *ประวัติบุคคลสำคัญ* ตีพิมพ์เผยแพร่สู่สาธารณะครั้งแรกใน พ.ศ. ๒๔๙๓ และครั้งที่สองใน พ.ศ. ๒๔๙๖ ปีเดียวกับจดหมายเหตุฉบับนี้ เรื่องราวของกรมหลวงชุมพรฯ ในพระนิพนธ์พระประวัติเป็นความรู้ความเข้าใจแรกของผู้คนต่อพระองค์ รวมถึงบุคลากรในกองทัพเรือ

พระประวัติของกรมหลวงชุมพรฯ ใน *จดหมายเหตุฯ* นี้เป็นงานเขียนแรกทีกรมหลวงชุมพรฯ ทรงปรากฏพระองค์ในประวัติศาสตร์นิพนธ์ด้วยวิธีการเขียนประวัติศาสตร์สมัยใหม่และภาพลักษณ์ของมนุษย์ วิธีการเขียนประวัติศาสตร์สมัยใหม่ที่สมเด็จฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพทรงใช้ คือ การใช้หลักฐานอ้างอิงข้อเท็จจริงในเรื่องราวพระประวัติ ได้แก่ ลายพระราชหัตถเลขาของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวถึงสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ, ลายพระราชหัตถเลขาในสมุดเยี่ยมของโรงเรียนนายเรือ และประกาศราชกิจจานุเบกษา โดยทรงเลือกหลักฐานเหล่านี้มาใช้นำเสนอภาพลักษณ์ของกรมหลวงชุมพรฯ ในฐานะพระราชโอรสของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ทรงประสบความสำเร็จทั้งในเรื่องการศึกษาในยุโรป และเรื่อง การนำความทันสมัยจากตะวันตกกลับมาพัฒนาความเจริญก้าวหน้าแก่สยามและสร้าง ความประทับใจพระราชหฤทัยให้แก่พระราชบิดาและพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวในเวลาต่อมา กระนั้นพระประวัติของกรมหลวงชุมพรฯ โดยสมเด็จฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพมิได้เล่าบทบาทของกรมหลวงชุมพรฯ ในการปฏิรูปกิจการทหารเรือในรายละเอียดมากนัก พระประวัตินี้กล่าวถึงเพียงว่า พระองค์ทรงมุ่งมั่นตั้งใจจะปฏิรูปการศึกษาให้นายทหารเรือไทยมีความสามารถเดินเรือในทะเลเปิดและทรงประสบความสำเร็จในพระภคณียกิจนี้ เรื่องราวเพียงเท่านั้นจึงไม่อาจตอบสนองความต้องการของพลเรือจัตวา ยงยุทธ เมื่อกองทัพเรือกำลังปรารถนาจะสถาปนาปฐนียบุคคลขององค์กร และกรมหลวงชุมพรฯ คือบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการพัฒนาความทันสมัยและก่อรูปกองทัพเรือในฐานะองค์กรทางทหารที่ตัดขาดแยกออกจากกองทัพบก

ขณะเดียวกัน เกิดปรากฏการณ์ที่พระองค์ทรงมีชื่อเสียงในฐานะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่แสดงอิทธิฤทธิ์เหนือธรรมชาติหลังการสิ้นพระชนม์ โดยมีศาลเคารพบูชาพระองค์ที่นางเลิ้งและปรากฏเรื่องเล่าอิทธิปาฏิหาริย์เกี่ยวกับพระองค์ตั้งแต่ทศวรรษ ๒๔๘๐ ร่องรอยของชื่อเสียงกับเรื่องเล่าเท่าที่สามารถสืบค้นย้อนไปเริ่มแรกที่สุดคือ

เรื่องเสียงประหลาดที่ศาลเจ้าพ่อกรมหลวงชุมพร ที่นางเลิ้ง ในหนังสือพิมพ์ *หลักเมือง* เมื่อวันที่ ๑๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ โดยมีพาดหัวข่าวหนังสือพิมพ์ว่า “เจ้าพ่อกรมหลวงชุมพรพอพระทัยได้ดินแดน” และเนื้อความในข่าวเล่าปรากฏการณ์เสียงหัวเราะประหลาดดังขึ้นที่ศาลเจ้าพ่อกรมหลวงชุมพร โดย “ผู้ค้นเคียบนศาลเจ้า” อธิบายว่าเสียงหัวเราะนี้เป็นอิทธิปาฏิหาริย์ของเจ้าพ่อกรมหลวงชุมพร ที่ทรง “ดีพระทัยที่ไทยเราได้อินแดนคืนปนแน” (*Lak Muang*, 1941, p. 1, 8)

ต่อมาใน พ.ศ. ๒๔๘๙ นายเมืองเริง วสันตสิงห์ ผู้รับใช้ใกล้ชิดและอดีตเลขานุการของพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอาทิตย์ทิพอาภา พระโอรสของกรมหลวงชุมพร ได้เรียบเรียงประวัติของพระองค์เจ้าอาทิตย์ทิพอาภาและกล่าวถึงคำเล่าลือของชาวบ้านว่า ขณะที่พระองค์เจ้าอาทิตย์ทิพอาภาทรงดำรงตำแหน่งข้าหลวงประจำจังหวัดนครปฐม พระองค์ทรงเป็นผู้นำฝ้ายอันตรายในการจับกุมโจรผู้ร้ายและสืบสวนด้วยพระองค์เอง “จนมีเสียงพูดกันว่า เจ้าเมืองท่านหายตัวได้ เพราะกรมชุมพร (พลเรือเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงชุมพรเขตต์อุดมศักดิ์) พระบิดาของท่านคงจะเสด็จมาช่วยพระองค์ท่านอยู่เสมอ พระองค์ท่านจึงได้ทำการสอบสวนคดีได้ราวกับตาเห็น” (*Hasan*, 1946, p. 9-10)

เมื่อถึง พ.ศ. ๒๔๙๓ พลตรี พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเฉลิมพลทิฆัมพร ทรงมีลายพระหัตถ์ประทานมาถึงครอบครัวเล่าเรื่องประสบการณ์การเดินทางของพระองค์ในการร่วมสงครามเกาหลี ลายพระหัตถ์ฉบับแรกทรงกล่าวถึงการบนบานศาลกรมหลวงชุมพรที่นางเลิ้งเพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางทางทะเล และทรงขอให้นางทองแถม ประยูรโต พระชายาคคนหนึ่งของพระองค์ ไปแก้บนแทนพระองค์ โดยลายพระหัตถ์เล่าว่า

พรุ่งนี้เรือจะแวะเกาะโอกินาวาฐานทัพเรืออเมริกันเพื่อรับเสบียง เนื่องจากเรือเราต้องเดินช้ากว่าปกติเพราะต้องคอยเรือสี่ขังซึ่งเป็นเรือเก่าแล่นช้ามาก และโดนคลื่นลมแรงมาก...วันเดียวตามทางเจอได้ฝุ่นหลายหนแต่เราบนกรมหลวงชุมพรหายเจ็บไปทุกที คักดีสี่ขังมาก แกช่วยเอาเหล้าไปแก้บนที่ศาลที่วังท่านแทนเราด้วย (Yukol, 1991, p. 150)

เมื่อกองทัพเรือมีความปรารถนาจะสถาปนาปูชนียบุคคลขึ้นในฐานะผู้ก่อตั้ง กองทัพเรือไทยในช่วงครึ่งหลังของทศวรรษ ๒๔๙๐ การขาดแคลนพระกรณียกิจ เกี่ยวกับการปฏิรูปกิจการทหารเรือในรายละเอียดและชื่อเสียงของกรมหลวงชุมพรฯ ในฐานะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่อาจยังมีเคยได้รับการอธิบายถึงที่มาที่ไปตั้งแต่ทศวรรษ ๒๔๘๐ ทำให้เป็นไปได้ว่า พลเรือจัตวา ยงยุทธคาคาดหวังจะทราบเรื่องราวทั้งสองจากความ ทรงจำของบุคคลผู้ใกล้ชิดพระองค์ เพื่อให้พระประวัติมีความสมบูรณ์มากที่สุด เหมาะสมแก่การเชิดชูเป็นปูชนียบุคคล

หลวงรักษาราชทรัพย์ในฐานะผู้เล่าเรื่องก็ตระหนักถึงความคาดหวังของ พลเรือจัตวา ยงยุทธ และคาคาดหวังให้เรื่องราวในจดหมายนี้ จะได้รับการตีพิมพ์เป็นส่วนหนึ่ง ในพระประวัติฉบับทางการประกอบการสร้างอนุสาวรีย์พระรูปกรมหลวงชุมพรฯ ที่จะ สร้างขึ้นในอนาคตที่แหลมปู่เจ้า สถานีทหารเรือสัตหีบ จ.ชลบุรี ท่านจึงสร้าง “ข้อตกลง” กับพลเรือจัตวา ยงยุทธ ว่า ทุกเรื่องราวพระประวัติที่ท่านจะเล่าต่อไปนี้เป็น “ความทรงจำ” ที่ท่านได้รับรู้มา ทั้งเรื่องที่ท่านเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ด้วยตนเองและ ฟังมาจากผู้อื่น และเรื่องเล่าเหล่านี้เป็นเรื่องที่ท่านพอจำได้ โดยหลวงรักษาราชทรัพย์ กล่าวตั้งแต่ตอนต้นของจดหมายนี้ว่า ท่าน “จะเขียนและเล่าเท่าที่จำได้สมัยเมื่อ ๕๐ ปี ล่วงไปแล้วและผ่านมา ที่ได้เห็นกับตาและได้ยินกับหูบ้าง กับคนอื่นที่ใกล้ชิดได้เล่าให้ ฟังบ้างเท่าที่จำได้” (Royal Thai Navy, 1953-1954) และยังย้ำอีกครั้งในปัจฉิมลิขิต ของจดหมายว่า เรื่องราวต่าง ๆ ที่ท่านได้รับรู้มานั้นถูกต้องเป็นจริงด้วยการอ้างถึง ระยะเวลาที่ท่านดำรงชีวิตอยู่ในกองทัพเรือตั้งแต่ก่อนเป็นทหารเรือจนถึงปัจจุบันดังนี้

ก่อนผมเข้ารับราชการเป็นทหาร กินอยู่หลับนอนอยู่กับพี่ชาย ๒ คนในกรม ทหารเรือ ๕ ปี พออายุครบ ๑๘ ปี สักตราสมอที่แขนเป็นทหารเรือ ๔๐ ปี รวมเวลาที่ อยู่ในกองทัพเรือ ๔๕ ปี เวลานี้ผมอายุได้ ๗๑ ปี จะย่างเข้า ๗๒ ปีในเดือน ม.ค. ๙๗ ผมยังจำเรื่องต่าง ๆ ที่ผ่านมาได้ดีเท่าที่ผมจำได้ (Royal Thai Navy, 1953-1954)

ขณะเดียวกัน “ข้อตกลง” ของหลวงรักษาราชทรัพย์นี้สะท้อนอีกด้านหนึ่ง ว่า ท่านไม่จำเป็นต้องพิสูจน์หรือยกหลักฐานยืนยันความจริงต่อเรื่องราวใด ๆ ที่ท่านเล่า เพราะทุกเรื่องที่ท่านเล่านี้เป็นสิ่งที่ท่านรับรู้มาและพอจำได้มาจนถึงบัดนี้ ซึ่งอาจจำกัด พลาดได้และมีไขความผิดของท่านที่จำผิด แต่การแก้ไขความเข้าใจผิดในเรื่องเล่านี้เป็น

หน้าที่ของพลเรือจัตวา ยงยุทธ ในฐานะผู้ศึกษาค้นคว้าเรื่องราวของกรมหลวงชุมพรฯ ที่จะตรวจสอบและแก้ไขให้ถูกต้อง โดยท่านเขียนข้อความอีกฉบับส่งมายังพลเรือจัตวา ยงยุทธ ว่า “เรื่องต่าง ๆ ที่ผมได้เขียนและเล่ามานี้ ราชศัพท์คำพูดกับเจ้านาย ผมไม่ใคร่จะเข้าใจ กับตัวสะกดการัน และวรรคตอน ตลอดจนข้อความที่เขียนมานี้ ถ้าท่านเห็นตอนไหนร้ายสาระไม่มีประโยชน์ ก็ขอให้ตัดออก ที่ดีก็เอาไว้ โปรดแก้ไขผมด้วย จะขอบพระคุณยิ่ง” (Royal Thai Navy, 1953-1954)

เราจะเห็นได้ว่า วิธีการประกอบสร้างความน่าเชื่อถือที่แวดล้อมพระประวัติ ด้านหนึ่งคือ บริบทการปรากฏขึ้นของศาลกรมหลวงชุมพรฯ ที่นางเลิ้งและการรับรู้ของผู้คนต่อกรมหลวงชุมพรฯ ในฐานะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ตั้งแต่ทศวรรษ ๒๔๘๐ ซึ่งเรื่องเล่าของหลวงรักษาราชทรัพย์อธิบายที่มาที่ไปของความศักดิ์สิทธิ์เป็นครั้งแรกและยืนยันความน่าเชื่อถือต่อความศักดิ์สิทธิ์นั้นด้วย อีกด้านหนึ่งคือ “ข้อตกลง” ของหลวงรักษาราชทรัพย์ที่สร้างขึ้นเพื่ออธิบายภาพรวมของเรื่องเล่าในฐานะความทรงจำที่ท่านยืนยันว่ายังจำได้ดี ขณะเดียวกัน ก็เป็นการโอนความรับผิดชอบเรื่องความน่าเชื่อถือของเรื่องเล่าให้แก่วิจารณ์ญาณของผู้อ่านที่ตัดสินใจและตรวจสอบแก้ไข

วิธีการภายในพระประวัติ เรื่องความเลื่อมใสศรัทธาไสยศาสตร์ ท่านอธิบายในตอนท้ายของเรื่องเล่าว่า ท่านมิได้เห็นด้วยตนเอง แต่ฟังมาจากพลเรือตรี พระยากำแหงณรงค์ฤทธิ์ ซึ่งเป็นลูกศิษย์คนโปรดของกรมหลวงชุมพรฯ มีบ้านอยู่ในพื้นที่ของวังนางเลิ้ง และได้ติดตามพระองค์ในการเสด็จไปตากอากาศครั้งนั้นด้วย (Royal Thai Navy, 1953-1954) คำอธิบายนี้ชี้ว่า หลวงรักษาราชทรัพย์ยืนยันความน่าเชื่อถือของเรื่องเล่าด้วยการยืนยันความน่าเชื่อถือของผู้เล่าเรื่องคือ พลเรือตรี พระยากำแหงณรงค์ฤทธิ์ โดยอ้างความสัมพันธ์ใกล้ชิดระหว่างพระยากำแหงณรงค์ฤทธิ์กับกรมหลวงชุมพรฯ ในฐานะลูกศิษย์ใกล้ชิดและผู้ทีพระองค์โปรด รวมทั้งพระยากำแหงณรงค์ฤทธิ์ก็เป็นพยานรู้เห็นอิทธิปาฏิหาริย์ที่หลวงปู่ศุขแสดงต่อหน้าพระพักตร์ของกรมหลวงชุมพรฯ โดยตลอด และรู้เห็นพระจริยวัตรด้านความเลื่อมใสศรัทธาของพระองค์ต่อหลวงปู่ศุขอย่างใกล้ชิดด้วยความสัมพันธ์ข้างต้น ขณะเดียวกันคำอธิบายนี้ยังบ่งชี้โดยนัยด้วยว่า หลวงรักษาราชทรัพย์โอนความรับผิดชอบเรื่องความถูกต้องเท็จจริงของเรื่องเล่านี้ให้แก่พระยากำแหงณรงค์ฤทธิ์ในฐานะเจ้าของเรื่องเล่า หากผู้อ่านมีความกังขาต่อเรื่องเล่าของท่าน ก็ต้องตรวจสอบกับพระยากำแหงณรงค์ฤทธิ์

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาวิธีการเล่าเรื่องส่วนนี้ แม้หลวงรักษาราชทรัพย์จะกล่าววาท่านฟังเรื่องเล่านี้จากพระยากำแหงณรงค์ฤทธิ แต่ท่านใช้วิธีการเล่าแบบจำลองเหตุการณ์ขึ้นมาใหม่เพื่ออธิบายเรื่องราวที่ท่านได้ฟังมา โดยกำหนดบุคคลในเรื่องเป็นตัวละคร ดำเนินเรื่องด้วยการเล่าถึงการกระทำของตัวละครตามลำดับเหตุการณ์และบรรยายให้รายละเอียดของเหตุการณ์แต่ละฉากตั้งแต่การยิงพระเครื่องจนถึงการเสกพลทหารจ๊อกเป็นจระเข้ประหนึ่งว่า ท่านเห็นเหตุการณ์นี้ทั้งหมดด้วยสายตาของตนเอง เช่น ในเหตุการณ์ที่กรมหลวงชุมพรฯ ทอดพระเนตรอิทธิปาฏิหาริย์ของหลวงปู่ศุขครั้งแรก ท่านบรรยายลำดับเหตุการณ์และรายละเอียดของการกระทำของตัวละครในเหตุการณ์ ตั้งแต่หลวงปู่ศุขใช้เด็กวัดตัดหัวปลีก้วย ต่อมาตอนบ่ายท่านลงมาดูเด็กวัดกับกองหัวปลีก้วยที่ตัดไว้ เอาหัวปลีก้วยมา “จับลูบ ๆ คลำ ๆ” เสกเป็นกระต่ายวิ่งเฟ่นฟ่านในวัด เมื่อกรมหลวงชุมพรฯ ทอดพระเนตรเห็น ก็ทรงเสื่อมใสศรัทธาหลวงปู่ศุขเข้าทันที (Royal Thai Navy, 1953-1954) เป็นต้น การเล่าให้รายละเอียดเช่นนี้สร้างภาพลำดับเหตุการณ์ที่สมจริงและร้อยเรียงความเป็นเหตุเป็นผลของเรื่องเล่า ทำให้เรื่องเล่าน่าอ่านและดูน่าเชื่อถือ อีกทั้งการให้รายละเอียดของเรื่องราวโน้มน้าวให้ผู้อ่านเชื่อว่า หลวงรักษาราชทรัพย์ยังสามารถจดจำเรื่องราวได้สมบูรณ์

หลวงรักษาราชทรัพย์ยังยืนยันความถูกต้องของเรื่องเล่าด้วยวิธีการอ้างความสัมพันธ์กับบุคคลในเรื่องเล่าสองคน ได้แก่ กรมหลวงชุมพรฯ และพลทหารจ๊อกในกรณีความสัมพันธ์กับกรมหลวงชุมพรฯ นั้น หลวงรักษาราชทรัพย์อ้างสถานะตนเองกับพี่น้องของท่านอีกสามคนว่า ทั้งหมดเข้ารับราชการเป็นทหารเรือและเป็น “ข้ารับใช้ของเจ้าพ่อกรมหลวงชุมพรฯ” โดยอ้างหลักฐานยืนยันสถานะนี้ว่า ท่านกับพี่น้อง “ได้รับพระราชทานแห่บตรวสมของเจ้าพ่อติดอกเสื้อด้วย เมื่อคนใดเห็นก็เข้าใจว่าคนนี้เป็นบริวารของเจ้าพ่อ” (Royal Thai Navy, 1953-1954) ส่วนในกรณีของพลทหารจ๊อก ท่านได้เล่าว่า พลทหารจ๊อกเป็นญาติของท่าน จึงอนุมานได้ว่า ท่านอ้างความสัมพันธ์ฐานะเป็นญาติกับผู้ประสพเหตุการณ์ร่วมยืนยันความจริงของเหตุการณ์นี้ด้วย

เราจะเห็นได้ว่า แม้หลวงรักษาราชทรัพย์มิได้มีหลักฐานเชิงประจักษ์ยืนยันข้อเท็จจริง แต่ท่านใช้วิธีการประกอบสร้างความน่าเชื่อถือ ๓ วิธี ได้แก่ การอธิบายความน่าเชื่อถือของผู้เล่าเรื่องด้วยความสัมพันธ์ใกล้ชิดระหว่างผู้เล่าเรื่องกับกรมหลวง

ชุมพรฯ และการเป็นพยานรู้เห็นเหตุการณ์ทั้งหมดในเรื่อง, การอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างท่านกับผู้อยู่ในเหตุการณ์ และการเล่าเรื่องแบบจำลองเหตุการณ์ขึ้นใหม่ ประหนึ่งท่านอยู่ในเหตุการณ์นั่นเอง วิธีการเหล่านี้ทำให้ผู้อ่านเห็นความน่าเชื่อถือของท่านผ่านความแม่นยำของความทรงจำและความสัมพันธ์กับบุคคลในเรื่อง ขณะเดียวกันท่านก็โอนหน้าที่การพิสูจน์ความเท็จจริงของเรื่องเล่าให้แก่พระยากำแหงณรงค์ฤทธิ์ ในฐานะเจ้าของเรื่อง ทำให้ผู้อ่านเห็นว่า ไม่ว่าเรื่องเล่ามีข้อเท็จจริงเช่นไร ท่านไม่จำเป็นต้องพิสูจน์หรือยืนยันเพิ่มเติม เพราะท่านเพียงเล่าต่อจากผู้อื่น

ด้วยข้อจำกัดของพลเรือจัตวา ยงยุทธ ในการล่วงรู้ถึงเรื่องราวส่วนพระองค์ของกรมหลวงชุมพรฯ วิธีการสร้างความน่าเชื่อถือของหลวงรักษาราชทรัพย์ทั้งการสร้างข้อตกลงกับผู้อ่าน การอ้างความสัมพันธ์ระหว่างแหล่งข้อมูลกับเรื่องเล่า การอ้างความเกี่ยวข้องระหว่างตัวท่านกับบุคคลในเรื่องเล่า การอ้างถึงระยะเวลาใช้ชีวิตในกองทัพเรือข้างต้น รวมถึงการเป็นเรื่องเล่าชุดแรกที่พยายามอธิบายที่มาความศักดิ์สิทธิ์ของพระองค์ ทำให้เรื่องเล่าของหลวงรักษาราชทรัพย์มีความน่าเชื่อถือและสอดคล้องกับความคาดหวังของพลเรือจัตวา ยงยุทธ โดยมีคำสั่งให้คัดลอกไว้ ๒ ชุด ชุดหนึ่งคัดลอกตามต้นฉบับเก็บไว้เป็น “หลักฐานทางประวัติศาสตร์” ส่วนอีกชุดตีพิมพ์ในวารสาร*นาวิกศาสตร์* โดยตรวจแก้อักษร สำนวน และข้อความให้เหมาะสม (Royal Thai Navy, 1953-1954) ขณะเดียวกัน การดำเนินการนี้ได้ทำให้เรื่องเล่าของหลวงรักษาราชทรัพย์กลายเป็นข้อมูลอ้างอิงที่กองทัพเรือเป็นผู้รับรองความน่าเชื่อถือซึ่งในภายหลัง เรื่องเล่านี้จะรวมเข้าเป็นส่วนหนึ่งในพระประวัติของกรมหลวงชุมพรฯ ในทศวรรษ ๒๕๐๐

อย่างไรก็ตาม แม้เอกสารคำสั่งจะระบุถึงการตีพิมพ์เรื่องเล่าเผยแพร่ลงในวารสาร*นาวิกศาสตร์* แต่ผู้เขียนยังไม่สามารถค้นหาวารสาร*นาวิกศาสตร์*ฉบับที่ตีพิมพ์เรื่องเล่านี้ในช่วงเวลาใกล้เคียงได้พบ จึงจะวิเคราะห์การผลิตซ้ำเรื่องเล่านี้ในหนังสืออนุสรณ์งานศพของหลวงรักษาราชทรัพย์แทน

๔.๒ เกียรติประวัติกรมหลวงชุมพรเขตรอุดมศักดิ์ เวทย์มนต์, ตำรายาจากคัมภีร์ของ (เจ้าพ่อ) (พ.ศ. ๒๔๙๙)

หนังสืออนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพนางวาทรี หลวงรักษาราชทรัพย์นี้เผยแพร่เมื่อวันที่ ๑๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๙๙ ผู้เรียบเรียงใช้นามย่อว่า “ร.ช.” เรียบเรียงงานเขียนนี้จากเรื่องราวที่บุตรกับธิดาของหลวงรักษาราชทรัพย์รวบรวมมา เนื้อหาในงานเขียนมีลำดับเรื่องเรียงได้แก่ คำไว้อาลัยของผู้บัญชาการทหารเรือ พลเรือเอก หลวงยุทธศาสตร์โกศล, ชีวิตประวัติของหลวงรักษาราชทรัพย์, พระประวัติของกรมหลวงชุมพรฯ และคำไว้อาลัยของบุตรกับธิดา

เนื้อหาพระประวัติของกรมหลวงชุมพรฯ ในหนังสืออนุสรณ์งานศพนี้ผลิตซ้ำเรื่องเล่าจากจดหมายของหลวงรักษาราชทรัพย์ที่ได้กล่าวไปแล้ว แต่เพิ่มเติมเรื่องราวใหม่ลงไป โดยผู้เขียนจะขีดเส้นใต้เรื่องที่เพิ่มเข้ามาในงานเขียนนี้ดังนี้ อดีตชีวิตมีส่วนตัวของหลวงรักษาราชทรัพย์โดยย่อ, สถานที่ประทับของกรมหลวงชุมพรฯ ก่อนหน้าวังนางเลิ้ง, ความเลื่อมใสศรัทธาไสยศาสตร์ของพระองค์, การสืบราชการลับ, การแก้วิกฤตเรือพระที่นั่งเกษมสันดอนที่เกาะสีชัง, การตั้งกองทหารที่บางพระ, พระกรณียกิจในระหว่างออกจากราชการ, พระกรณียกิจจับเรือขลยในวันประกาศสงคราม, การตั้งกิจการฅาปนกิจศพทหารเรือ, ตำรายากับเวทย์มนต์คาถาจากคัมภีร์ของพระองค์, บทเพลงทหารเรือที่พระองค์ทรงนิพนธ์ และเรื่องที่มาของผักตบชวาในประเทศไทย

เนื่องจากลำดับเรื่องและเนื้อหาโดยภาพรวมคล้ายคลึงกับจดหมายต้นฉบับ ผู้เขียนจึงจะกล่าวถึงเนื้อหาเรื่อง “ตำรายาและเวทย์มนต์คาถาจากคัมภีร์ของกรมหลวงชุมพรฯ” เพียงอย่างเดียว เพราะเป็นเรื่องราวใหม่ที่จะเชื่อมโยงกับเรื่องราวอิทธิปาฏิหาริย์ของพระองค์ ส่วนเรื่อง “ความเลื่อมใสศรัทธาไสยศาสตร์ของพระองค์” มีการตัดเนื้อหาบางส่วนออก ผู้เขียนจะกล่าวถึงเรื่องนี้ในส่วนของการวิเคราะห์

คัมภีร์ของกรมหลวงชุมพรฯชื่อว่า “พระคัมภีร์อติสาระวรรค ไบราณกรรมและปัจจุบันกรรม” พระองค์ทรงคัดลอกรวบรวมจากคัมภีร์เก่าจนเสร็จสิ้นใน พ.ศ. ๒๔๕๘ (R.S., 1956, p. 41-42) เนื้อหาส่วนแรกกล่าวถึงการผสมยาสมุนไพรรวม ๓ ตัวได้แก่ ยาพรหมภักตร์ ยาสุขเกษมน้อย และยาอัศตางคูลี ต่อมาเนื้อหาได้เล่าถึงคาถาอาคม

จำนวนหนึ่ง ได้แก่ คาถาทำให้สำเร็จการเรียนวิชาใด ๆ คาถาเสกให้ปืนยิงออกมาเป็นน้ำ และคาถาขับไล่อันตราย ซึ่งผู้เขียนจะยกตัวอย่างส่วนหนึ่งจากคัมภีร์ดังนี้

ยาชื่อพรหมภักตร์ ให้ท่านเอาจันทร์ทั้งสอง พิมเสน เกษร บัวหลวง เกษรบุณนาศ เกษรสารภี สิ่งละ ๑ สลึง ๑ เพื่ออง ดอก พักทอง ๑ สลึง บดบั่นแห้งไว้ละลายน้ำดอกไม้แก้อดิศารหอม และ ให้ระส่ำระสายให้เชื่อมซีมเพราะลงท้องตึงแกล ฯ (R.S., 1956, p. 42)

ถ้าจะเสด็จไปสารทศใด ให้ภาวนาด้วยคาถานี้รำไป พุทโธ พุทโธ ศัตรูคิดหวัง จังงังภควาติ พุทโธ พุทโธ ศัตรู ปาบั้ง วินาสสันติ เสือและคนร้าย และข้าศึกศัตรูเห็นเข้าแล้วก็ให้ สยดสยองกลัวคิดจะทำร้ายแก่เราไม่ได้เลย (R.S., 1956, p. 43-44)

ท้ายสุด ผู้เขียนคัมภีร์ได้กำชับเตือนว่า หากฝึกฝนใช้คาถาเหล่านี้จนชำนาญแล้ว จะต้องมีความจงรักภักดีและซื่อสัตย์ต่อพระมหากษัตริย์ มิเช่นนั้นคาถาจะ ย้อนกลับมาทำร้ายผู้ใช้เสียเอง

ในการวิเคราะห์งานเขียนนี้ แม้ธรรมชาติของงานเขียนจะเป็นลักษณะหนังสือ อนุสรณ์งานศพ แต่โครงสร้างของงานเขียนนี้มีลักษณะเป็นงานเขียน ๒ ชั้นซ้อนทับกัน คือ หนังสืออนุสรณ์งานศพและงานเขียนพระประวัติของกรมหลวงชุมพรฯ วิธีการ วิเคราะห์ด้วยจารีตของหนังสืออนุสรณ์งานศพจะใช้พิจารณาได้เพียงเนื้อหาส่วนที่เป็น ประวัติของผู้ตาย คือ หลวงรักษาราชทรัพย์ เท่านั้น ส่วนพระประวัติของกรมหลวง ชุมพรฯ ในงานเขียนนี้ไม่อาจใช้วิธีการเดียวกันได้ทั้งหมด เนื่องจากวิธีการวิเคราะห์ หนังสืออนุสรณ์งานศพจะมุ่งเป้าหมายของการศึกษาไปยังผู้ตายเจ้าของหนังสืออนุสรณ์ งานศพนี้ และมองงานเขียนอื่นที่ประกอบรวมในหนังสือเป็นส่วนหนึ่งในการประกอบ สร้างตัวตนของผู้ตาย

ทั้งนี้ในอีกด้านหนึ่ง งานเขียนพระประวัติก็เป็นเรื่องราวเอกเทศ มุ่งแสดง ความจริงเกี่ยวกับกรมหลวงชุมพรฯ ผ่าน “ความทรงจำ” ของหลวงรักษาราชทรัพย์ เช่นกัน ซึ่งความทรงจำนี้เรียบเรียงขึ้นใหม่จากเอกสารความทรงจำต่าง ๆ ที่เป็น

“ความทรงจำแต่หนหลังของท่านเมื่อครั้งยังรับราชการอยู่ โดยมีความมุ่งหมายจะส่งไปลงในหนังสือ “นาวิกศาสตร์” แต่ยังมีหนังสือที่จะส่งไป ก็บังเอิญท่านได้ส่งลับไปเสียก่อน” (R.S., 1956, p. 47-48) ดังนั้น ในการวิเคราะห์งานเขียนนี้ ผู้เขียนจึงแบ่งการวิเคราะห์วิธีการประกอบสร้างความสำเร็จออกเป็น ๒ ส่วน ได้แก่ ส่วนของเรื่องเล่าพระประวัติแต่ละเรื่อง ส่วนภาพรวมของพระประวัติ และส่วนภาพรวมของหนังสืออนุสรณ์งานศพ

วิธีการภายนอกพระประวัติ เมื่อพิจารณาการประกอบสร้างตัวตนของหลวงรักษาราชทรัพย์ผ่านเรื่องเล่าพระประวัติ ตัวตนของหลวงรักษาราชทรัพย์ในฐานะผู้เล่าเรื่องจึงส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของพระประวัติด้วย

ขณะที่ท่านยืนยันความจริงของแต่ละเรื่องราวในจดหมายต้นฉบับเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๖ ท่านเน้นสถานะของตนในฐานะ “นายทหารเรืออาวุโสที่ใช้ชีวิตในกองทัพเรือมาตั้งแต่ก่อนเข้ารับราชการ” ควบคู่กับความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพระองค์ในฐานะ “เข้ารับใช้ของกรมหลวงชุมพรฯ” แต่ด้วยเหตุที่งานเขียนพระประวัติในหนังสืออนุสรณ์งานศพนี้เรียบเรียงขึ้นใหม่จากเอกสารความทรงจำต่าง ๆ ของท่าน ผู้เขียนจึงสันนิษฐานว่า ร.ช. อาจจำเป็นต้องตัดเนื้อความบางส่วนจากเอกสารต้นฉบับออก^๔ เพื่อให้งานเขียนมีความเป็นระเบียบเนื้อความเรื่องเดียวกันโดยตลอดมากกว่าการแยกให้ผู้อ่านเห็นว่าเรื่องราวแต่ละเรื่องมาจากจดหมายฉบับใดหรือข้อเขียนใด ฉะนั้น ร.ช. ประกอบสร้างตัวตนของหลวงรักษาราชทรัพย์ขึ้นใหม่ด้วยการเน้นสถานะ “เข้ารับใช้ของกรมหลวงชุมพรฯ” เป็นหลัก โดยอธิบายถึงเหตุจูงใจในการเขียนพระประวัตินี้ใหม่

^๔ ผู้เขียนเข้าใจว่า หนึ่งในเอกสารความทรงจำที่ ร.ช. ได้รับจากบุตรกับธิดาของท่าน อาจเป็นสำเนาจดหมายต้นฉบับที่เคยส่งไปกองประวัติศาสตร์ทหารเรือใน พ.ศ. ๒๔๙๖ และวิเคราะห์ความสำเร็จโดยเปรียบเทียบกับจดหมายต้นฉบับลายมือ จึงเห็นว่า มีเนื้อความบางส่วนที่ถูกตัดออกไปได้แก่ ส่วนขึ้นต้นจดหมายที่อธิบายถึงจุดประสงค์ของท่านที่เขียนจดหมายส่งไปยังกองประวัติศาสตร์ทหารเรือ และส่วนปัจฉิมลิขิตของจดหมายต้นฉบับที่อธิบายระยะเวลาที่ท่านใช้ชีวิตในกองทัพเรือตั้งแต่ก่อนเข้ารับราชการ

กระนั้นมีความเป็นไปได้อีกด้านหนึ่งว่า ร.ช. อาจมิได้รับสำเนาจดหมายดังกล่าว แต่ได้รับเอกสารที่หลวงรักษาราชทรัพย์เขียนขึ้นใหม่ภายหลังแทน ซึ่งบันทึกรวบรวมเรื่องเล่าต่าง ๆ ที่ท่านเคยเขียนส่งมายังกองประวัติศาสตร์ เมื่อ ร.ช. เรียบเรียงหนังสืออนุสรณ์ของท่าน จึงไม่ปรากฏเนื้อความที่เคยปรากฏในจดหมายใน พ.ศ. ๒๔๙๖

ด้วยการยกเรื่องความจงรักภักดีของท่านต่อพระองค์ และสร้าง “ข้อตกลง” กับผู้อ่านว่า ท่านขอใช้คำว่า “เจ้าพ่อ” เรียกแทนพระนามของพระองค์ เพื่อเทิดทูนพระเกียรติของพระองค์

ข้าพเจ้ามีความยินดีที่จะเขียนพระประวัติของ พล.ร.อ. กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ เท่าที่ข้าพเจ้าทำได้...เพื่อเป็นอนุสรณ์ในการสร้างอนุสาวรีย์เทิดทูนพระเกียรติของท่านในอนาคต ซึ่งข้าพเจ้าได้ทราบข่าวทางราชการทหารเรือได้ดำริขึ้นแล้ว ทั้งนี้ยอมนำความปลาบปลื้มมาสู่ข้าพเจ้าเป็นที่สุด

อนึ่ง โดยเหตุที่ข้าพเจ้าเป็นข้ารับใช้ของพระองค์ท่านโดยใกล้ชิด และบัดนี้พระองค์ก็ได้สิ้นพระชนม์เสด็จไปเสวยสุข ณ ภพหน้าแล้ว ด้วยความจงรักภักดีของข้าพเจ้าซึ่งมีอย่างสุดที่จะพรรณนาได้ ข้าพเจ้าจึงขอเรียกพระนามของพระองค์ท่านว่า “เจ้าพ่อ” เป็นการเทิดทูนพระเกียรติพระองค์ท่านต่อไป... (R.S., 1956, p. 5)

ขณะเดียวกัน เมื่อวิเคราะห์ภาพรวมของหนังสืออนุสรณ์งานศพ เรื่องเล่าทั้งหมดก็ได้รับการยืนยันความน่าเชื่อถือด้วยจาริตของหนังสืออนุสรณ์งานศพ ซึ่งกำกับรูปแบบของการประพันธ์ให้นำเสนอชีวิตของผู้ตายเพียงด้านเดียวคือ ด้านคุณงามความดีและความสำเร็จในชีวิตของผู้ตาย เพื่ออโหสิกรรมแก่ผู้ตายเป็นกุศโลบายแก่ผู้ที่ยังมีชีวิตมิให้จิตใจเศร้าหมอง (Pitukthanin, 2007, p. 144-145) จาริตนี้เข้ามาทับกับการนำเสนอคุณค่าด้านเดียวของหลวงรักษาราชทรัพย์ว่า ท่านเป็นคนซื่อสัตย์ คุณค่านี้ได้รับการกล่าวถึงและเน้นย้ำด้วยคำไว้อาลัยของพลเรือเอก หลวงยุทธศาสตร์โกศล ผู้บัญชาการทหารเรือ ณ เวลานั้นว่า หลวงรักษาราชทรัพย์เป็นคนมี “คุณงามความดีทั้งในด้านจิตใจและความประพฤติ ตลอดจนมีความสามารถในหน้าที่การงานเท่าที่ผู้บัญชาการมอบหมาย” คุณสมบัตินี้ทำให้ท่านได้รับการเลื่อนยศและตำแหน่งเรื่อยมา จนท้ายที่สุดท่านได้รับตำแหน่ง “พนักงานเก็บรักษาเงิน กองบัญชาการทหารเรือ ซึ่งถือว่าเป็นตำแหน่งการเงินที่สำคัญและต้องเป็นผู้ได้รับความไว้วางใจในความซื่อสัตย์สุจริต” (R.S., 1956, p. ก-ข) ต่อมาหลวงยุทธศาสตร์ยังได้ย้ำถึงคุณสมบัตินี้อีกว่า

บุคคลทั่ว ๆ ไปมักจะไปยึดมั่นเสียว่า ต้องมีความรู้จน
สอบได้รับปริญญา หรือสำเร็จจากวิทยาลัยชั้นสูง หรือต้องเป็น
นักเรียนสำเร็จจากมหาวิทยาลัยต่างประเทศจึงจะได้รับความ
ไว้วางใจในทางราชการ ความจริงไม่จำเป็นต้องเป็นเช่นนั้น
เสมอไป... ผู้ที่ไม่เคยมีปริญญาหรือสำเร็จการศึกษาชั้นสูงจาก
โรงเรียนใด ๆ เลย หากแต่เป็นผู้มีความมานะพากเพียร มีความ
ประพฤติดี มีความซื่อสัตย์สุจริตหมั่นระวังรักษาหน้าที่การงานด้วย
ด้วยความไม่ประมาท ก็อาจได้รับความไว้วางใจจากทางราชการ
และมีผู้เคารพรักใคร่จนเป็นที่เชิดชูเกียรติวงศ์ตระกูลของตนได้
เหมือนตน ตัวอย่างดังเช่น นาวาตรี หลวงรักษาราชทรัพย์ นี้เป็นต้น
(R.S., 1956, p. ข-ค)

การยกคุณสมบัตินี้โดยผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงในกองทัพเรือ
ย่อมโน้มน้าวให้ผู้อ่านเชื่อถือว่าเป็นเรื่องเล่าต่าง ๆ ของหลวงรักษาราชทรัพย์ที่ตีพิมพ์
ในงานเขียนนี้เป็นความจริงอย่างไรก็ต้องสงสัย เพราะท่านเป็นผู้มีความซื่อสัตย์เป็น
ที่ประจักษ์ต่อผู้อื่นจนได้รับการยอมรับและรับรองโดยผู้มีอำนาจระดับสูง

เราจะเห็นได้ว่า จารึกของหนังสืออนุสรณ์งานศพได้ขบเน้นคุณสมบัติด้านดี
ของหลวงรักษาราชทรัพย์ในฐานะผู้มีความซื่อสัตย์ ทำให้ผู้อ่านให้ความเชื่อถือต่อ
เรื่องเล่าของท่านว่า ท่านเล่าทุกอย่างตามความเป็นจริงที่ท่านได้รับรู้มาอย่างถูกต้อง
ขณะเดียวกัน คำอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างท่านกับกรมหลวงชุมพรฯ ในฐานะข้ารับ
ใช้ใกล้ชิดก็โน้มน้าวให้ผู้อ่านเห็นว่า ท่านสามารถรับรู้เรื่องราวที่จริงต่าง ๆ เกี่ยวกับ
พระองค์ได้ จึงเชื่อถือความถูกต้องได้

วิธีการภายในพระประวัติ ผู้เขียนแบ่งการวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของ ๒
เรื่องแยกออกจากกัน ได้แก่ ส่วนตำรายาและเวทย์มนต์คาถา และส่วนเรื่อง
ความเลื่อมใสศรัทธาไสยศาสตร์ของกรมหลวงชุมพรฯ เนื่องจากเรื่องตำรายาและ
เวทย์มนต์เป็นหนึ่งในเรื่องราวที่ถูกเพิ่มเข้ามาใหม่ และมีวิธีการอื่นในการยืนยัน
ความจริงเรื่องนั้นนอกเหนือจากวิธีการที่ปรากฏในจดหมายเหตุต้นฉบับ ส่วนเรื่อง
ความเลื่อมใสศรัทธาไสยศาสตร์เป็นเนื้อความที่ตัดออกมาจากจดหมายเหตุต้นฉบับทั้งหมด

ในส่วนของเรื่องเล่าความเลื่อมใสศรัทธาไสยศาสตร์ของพระองค์ เนื้อความในงานเขียนนี้คัดลอกเนื้อความในจดหมายของหลวงรักษาราชทรัพย์อันที่ผู้เขียนได้กล่าวถึงไปแล้ว โดยเรียบเรียงข้อความที่ท่านเขียนเพิ่มเติมลงในประโยค และแก้ไขบางคำ ตัวเรื่องเล่าเพียงอย่างเดียวจึงมิได้มีวิธียืนยันความน่าเชื่อถือที่แตกต่างหรือเพิ่มเติมจากที่ปรากฏในเอกสารต้นฉบับเดิม

ในเรื่องตำรายาและเวทย์มนต์คาถา ร.ช. ยืนยันการมีอยู่จริงของตำรานี้ด้วยการอ้างว่า เนื้อหาส่วนนี้คัดลอกมาเป็นส่วนน้อยจากคัมภีร์ที่เก็บรักษาไว้ที่ศาลเคารพบูชาพระองค์ที่ย่านนางเลิ้ง และระบุชื่อผู้เก็บรักษาคัมภีร์คือ นายเทียบ อุทัยเวช (R.S., 1956, p. 41) คำกล่าวนี้สื่อโดยนัยต่อผู้อ่านว่า หากผู้อ่านสงสัยการมีอยู่ของตำรานี้หรือต้องการรู้รายละเอียดเพิ่มเติม ก็สามารถเดินทางไปตรวจสอบได้ด้วยตนเองที่ศาลกรมหลวงชุมพรฯ ย่านนางเลิ้ง ขณะเดียวกัน การนำตำรานี้มาประกอบเรื่องเล่าพระประวัติได้ประกอบสร้างความจริงเรื่องความเลื่อมใสศรัทธาไสยศาสตร์ของกรมหลวงชุมพรฯ ในเชิงรูปธรรมด้วย โดย ร.ช. อธิบายว่า ในการเขียนคัมภีร์นี้ขึ้นพระองค์ทรง “ค้นคว้าตรวจหาตามคัมภีร์เก่าซึ่งเวลานั้นเกือบจะสูญสิ้นอยู่แล้วจนสำเร็จใน พ.ศ. ๒๔๕๘” (R.S., 1956, p. 42) ซึ่งสื่อถึงพระวิริยะอุตสาหะของพระองค์ เสาะแสวงรวบรวมคัมภีร์เก่าที่หาได้ยากในปัจจุบันขณะนั้นและคัดลอกเรียบเรียงทั้งหมดจนจบบริบูรณ์ได้สำเร็จ

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาภาพรวมของพระประวัติ เรื่องเล่าแต่ละเรื่องสัมพันธ์ต่อกันในฐานะเรื่องราวของกรมหลวงชุมพรฯ เมื่อผู้อ่านได้อ่านพระประวัติโดยตลอดแล้ว จะสร้างภาพเชื่อมโยงเป็นเหตุเป็นผลระหว่างเรื่องเล่าของหลวงรักษาราชทรัพย์ เรื่องตำรายา และบริบทร่วมสมัย ณ เวลานั้นที่พระองค์ทรงเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ไปแล้ว กล่าวคือ เรื่องเล่าของหลวงรักษาราชทรัพย์เป็น “เหตุ” ที่อธิบายที่มาของพลังอิทธิปาฏิหาริย์ของกรมหลวงชุมพรฯ ตั้งแต่พระองค์ยังทรงมีพระชนม์ชีพ ทำให้เกิด “ผล” คือ พระวิญญูญาณของพระองค์กลายเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์สถิตอยู่ในศาลเคารพบูชาพระองค์ที่นางเลิ้งในปัจจุบัน และมีตำรายากับคาถาอาคมเป็นหลักฐานรูปธรรมยืนยันความเลื่อมใสศรัทธาไสยศาสตร์ของพระองค์ตลอดมาจวบจนสิ้นพระชนม์ ความสมเหตุสมผลนี้จึงโน้มน้าวให้ผู้อ่านเชื่อถือเรื่องเล่าในฐานะคำอธิบายต่อปรากฏการณ์ในปัจจุบัน

แม้หลวงรักษาราชทรัพย์จะระบุว่า เรื่องราวในพระประวัตินี้เป็นความจริงของท่านเท่าที่จำได้หลังจาก ๕๐ ปีมาแล้ว แต่วิธีการสร้างความน่าเชื่อถือทั้งสองกลุ่ม ประกอบกับวิธีการเล่าเรื่องโดยจำลองเหตุการณ์ขึ้นใหม่ด้วยการคัดลอกเนื้อความเรื่องเล่าตามจดหมายต้นฉบับ โน้มน้าวให้ผู้อ่านเชื่อถือว่ เรื่องเล่าทั้งหมดเป็นความจริงเกี่ยวกับกรมหลวงชุมพรที่หลวงรักษาราชทรัพย์จดจำได้ชัดเจน และเป็นคำอธิบาย แรกสู่สาธารณชนที่เป็น “เหตุเป็นผล” ต่อปรากฏการณ์ที่พระองค์ทรงมีชื่อเสียงในฐานะ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ดังนั้น เรื่องเล่าของหลวงรักษาราชทรัพย์จึงได้กลายเป็นหนึ่งในความจริงเกี่ยวกับกรมหลวงชุมพรในการรับรู้ของผู้คนในสังคม และต่อมาเรื่องเล่านี้ได้รับการรับรองความจริงโดยกองทัพเรือเมื่อกองทัพเรือสร้างอนุสรณ์สถานระลึกถึง พระองค์ใน พ.ศ. ๒๕๐๓

๔.๓ อนุสรณ์พิธีเปิดกระโจมไฟชุมพรเขตอุดมศักดิ์ (พ.ศ. ๒๕๐๓)

งานเขียนนี้เป็นพระประวัติฉบับทางการฉบับที่สองภายหลังจากพระนิพนธ์ พระประวัติโดยสมเด็จพระยามหาราชานาภาพ ซึ่งทรงนิพนธ์เพื่อเป็นอนุสรณ์ พระราชทานเพลิงศพกรมหลวงชุมพรฯ ใน พ.ศ. ๒๔๖๖ งานเขียนนี้ตีพิมพ์เป็นที่ระลึก เนื่องในพิธีเปิดอนุสรณ์สถานเพื่อรำลึกถึงกรมหลวงชุมพรฯ แห่งที่สอง^๔ อย่างเป็นทางการในวันที่ ๒๐ พฤศจิกายนพ.ศ. ๒๕๐๓ คือ กระโจมไฟชุมพรเขตอุดมศักดิ์และ ศาลเคารพสักการะพระองค์ที่แหลมปู่เจ้า สถานีทหารเรือสัตหีบ จ.ชลบุรี (ปัจจุบัน คือ ฐานทัพเรือสัตหีบ) โดยมีเนื้อหากว่าถึงวัตถุประสงค์ของการสร้างกระโจมไฟ กำหนดการพิธี และพระประวัติของกรมหลวงชุมพรฯ ซึ่งต่อไปผู้เขียนจะเรียก พระประวัติฉบับนี้ว่า “พระประวัติฉบับ พ.ศ. ๒๕๐๓” เพื่อความสะดวกต่อการทำความเข้าใจ

^๔ อนุสรณ์สถานระลึกถึงกรมหลวงชุมพรฯ แห่งแรกคือ ประภาคารอากาศที่เกาะไผ่ จ.ชลบุรี สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๐ ด้วยการเรียไรเงินจากทั้งบุคลากรของกองทัพเรือ, เชื้อพระวงศ์ และผู้คนทั่วไป ด้วยเหตุที่ประภาคารแห่งนี้มีเอกสารเพียงใบประกาศ “คำบอกบุญเรียไรในการสร้าง ประภาคารฯ” และผู้เขียนยังไม่สามารถสืบค้นพบว่า มีการจัดทำหนังสือที่ระลึกการสร้างประภาคาร ในช่วงเวลาร่วมสมัยหรือไม่ ผู้เขียนจึงมิได้นำมาศึกษาวิเคราะห์ ณ ที่นี้ในฐานะประวัติศาสตร์นิพนธ์

ในส่วนของพระประวัติฉบับ พ.ศ. ๒๕๐๓ นี้ ผู้จัดทำคือ กองประวัติศาสตร์ กรมยุทธการทหารเรือ (ผู้เขียนขอเรียกว่า กองประวัติศาสตร์ทหารเรือ) โดยมีสารบัญไล่เรียงเนื้อหาถึง ๕๒ เรื่อง แต่เนื่องจากเนื้อหาหลายเรื่องมีลักษณะต่อเนื่องกัน ผู้เขียนจึงจัดกลุ่มใหม่โดยรักษาลำดับเรื่องเดิมไว้ดังนี้ พระอิสริยยศและตำแหน่งหน้าที่ราชการ, เชื้อพระวงศ์, พระชนม์ชีพตั้งแต่ประสูติจนถึงการเข้ารับราชการ, การจัดการโรงเรียนนายเรือ, การฝึกภาคทะเล พ.ศ. ๒๔๙๙, การตั้งกองทหารที่บางพระ, การฝึกภาคทะเล พ.ศ. ๒๔๕๐, พระตำริเกี่ยวกับอ่าวสัตหีบ, พระกรณียกิจในระหว่างออกจากราชการ, พระกรณียกิจจับเรือเชลยในวันประกาศสงคราม, การกลับเข้ารับราชการ, พระกรณียกิจซื้อเรือหลวงพระร่วง, พระจริยวัตร, การสิ้นพระชนม์, พระเกียรติคุณ, การสร้างกระโจมไฟชุมพรเขตอุดมศักดิ์, ประกาศสร้างพระรูปอนุสาวรีย์ของพระองค์ และบทเพลงทหารเรือที่พระองค์ทรงนิพนธ์

เรื่องราวความเลื่อมใสศรัทธาไสยศาสตร์ของกรมหลวงชุมพรฯ ในงานเขียนนี้จัดอยู่ในส่วนหนึ่งของหัวข้อสารบัญ “พระจริยวัตร” ร่วมกับอีก ๒ เรื่อง ได้แก่ เรื่องการสืบราชการลับ, การตั้งกิจการฅาปนกิจศพทหารเรือ และพระจริยวัตรเบ็ดเตล็ดอื่น ซึ่งผู้เขียนตั้งหัวข้อนี้ขึ้น เพื่อเล่าถึง “พระจริยวัตรอันแปลกประหลาดกว่าเจ้านายอื่น ๆ โดยที่ทรงเสียดลอดสอดส่องเพื่อทรงทราบสิ่งต่าง ๆ ด้วยพระองค์เอง” (Royal Thai Navy, 1960, p. 72) เรื่องราวความเลื่อมใสศรัทธาไสยศาสตร์มีลำดับเรื่องคือ อัศวิประวัติส่วนตัวของหลวงรักษาราชทรัพย์โดยย่อ, สถานที่ประทับของกรมหลวงชุมพรฯ ก่อนหน้าวังนางเลิ้ง และความเลื่อมใสศรัทธาไสยศาสตร์ตั้งแต่ทรงได้รับพระเครื่องจากพระองค์เจ้าวิบูลพรรณรังษิณถึงการฝากพระองค์เป็นศิษย์ของหลวงปู่ศุข

งานเขียนนี้เป็นงานเขียน “ชีวประวัติแบบเชิดชูบุคคล” ด้วยการค้นคว้าข้อมูลพระประวัติของกรมหลวงชุมพรฯ โดยหน่วยราชการ คือ กองทัพเรือ และมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นหนังสืออนุสรณ์ประกอบอนุสรณ์สถานรำลึกถึงพระองค์และเชิดชูพระเกียรติคุณในฐานะ “องค์บูรพาจารย์ของทหารเรือไทย” (Royal Thai Navy, 1960, Organizing Chairman’s report) ดังนั้น เรื่องราวต่าง ๆ ในงานเขียนนี้จึงมุ่งแสดงตัวตนของพระองค์ในฐานะผู้วางรากฐานการศึกษาสมัยใหม่ของนายทหารเรือ ขณะเดียวกันกองทัพเรือก็ยอมรับตัวตนของพระองค์ในฐานะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ด้วย

การสร้างศาลเคารพบูชาพระองค์คู่กับอนุสรณ์สถาน และทำให้เรื่องราวความเลื่อมใสศรัทธาไสยศาสตร์เป็นส่วนหนึ่งในพระประวัติของพระองค์ในฐานะ “พระจริยวัตร” จากความทรงจำของผู้ใกล้ชิดพระองค์

วิธีการภายนอกพระประวัติ เนื่องจากงานเขียนนี้เป็นงานเขียนเชิงบุคคล จึงมีธรรมชาติและกระบวนการสร้างความน่าเชื่อถือที่แตกต่างจากงานเขียนก่อนหน้า ซึ่งเป็นหนังสืออนุสรณ์งานศพในด้านธรรมชาติของงานเขียน

แม้งานเขียนเชิงบุคคลจะคล้ายคลึงกับงานเขียนจำพวกหนังสืออนุสรณ์งานศพในหลายด้าน เช่น การมุ่งแสดงตัวตนของเจ้าของชีวประวัติเพียงด้านคุณงามความดีด้านเดียว เรื่องราวเกี่ยวข้องกับเจ้าของชีวประวัติในแง่ใดแง่หนึ่ง^๖ และผู้เขียนชีวประวัติสัมพันธ์กับเจ้าของชีวประวัติในแง่ใดแง่หนึ่ง เป็นต้น แต่งานเขียนหนังสืออนุสรณ์งานศพไม่มีข้อจำกัดในการนำเสนอคุณงามความดีของเจ้าของชีวประวัติ กล่าวคือ หนังสืออนุสรณ์งานศพสามารถนำเสนอคุณค่าความดีใด ๆ ของเจ้าของชีวประวัติได้ โดยคุณความดีนั้นอาจมิได้สัมพันธ์กับผู้เขียนชีวประวัติ ไม่จำกัดเฉพาะคุณความดีต่อประโยชน์ส่วนรวม และมีเป้าหมายหลักคือการสร้างความทรงจำที่ดีต่อผู้ตาย

ขณะที่งานเขียนเชิงบุคคลจะเน้นเชิงคุณความดีในเรื่องที่สัมพันธ์กับผู้เขียนชีวประวัติเป็นหลัก ซึ่งมักเป็นองค์กรที่เจ้าของชีวประวัติเป็นผู้ทำคุณประโยชน์ให้ หรือเป็นองค์กรที่จัดตั้งเพื่อประกาศเกียรติคุณของเจ้าของชีวประวัติ คุณค่าความดีที่นำเสนอจะมุ่งนำเสนอความมุ่งมั่นตั้งใจและความรู้ความสามารถของเจ้าของชีวประวัติ เพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม รวมทั้งเป้าหมายของงานเขียนเชิงบุคคลคือการสร้างความทรงจำร่วมกันต่อบุคคลในองค์กรหรือสาธารณชน เพื่อให้เจ้าของชีวประวัติได้รับการยอมรับร่วมกันในฐานะ “บุคคลสำคัญ” ของสังคมและเป็นอุดมคติที่ควรยึดถือเป็นแบบอย่างดังเช่นเรื่องราวของวีรบุรุษ

^๖ ทั้งนี้ผู้เขียนจำเป็นต้องยกเว้นหนังสืออนุสรณ์งานศพจำนวนหนึ่งที่มีงานเขียนประกอบเป็นหนังสือรียาทาน โดยเฉพาะหนังสืออนุสรณ์งานศพช่วงทศวรรษ ๒๔๖๐ ถึงช่วงต้น ๒๕๐๐ ซึ่งมักนำงานเขียนที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์และพุทธศาสนาไปประกอบ ดังนั้น งานเขียนประกอบหนังสืออนุสรณ์งานศพจำนวนหนึ่งจึงอาจมิได้เกี่ยวข้องหรือสะท้อนตัวตนของผู้ตาย

ด้วยเป้าหมายของงานเขียนประเภทนี้ ทำให้วิธีการสร้างความน่าเชื่อถือต่อเรื่องเล่ามีจุดแตกต่างที่สำคัญคือ การใช้ “วิธีการทางประวัติศาสตร์” ในการเขียนพระประวัติของกรมหลวงชุมพรฯ ทั้งนี้วิธีการทางประวัติศาสตร์ในที่นี้มีได้หมายถึงความถึงกระบวนการศึกษาประวัติศาสตร์อย่างเป็นระบบแบบแผน หากแต่หมายถึงเพียงวิธีการพื้นฐานในการศึกษาประวัติศาสตร์ นั่นคือ การใช้หลักฐานร่วมสมัยหรือความทรงจำของบุคคลใกล้ชิดกับกรมหลวงชุมพรฯ แสดงความเป็นจริงของเรื่องราวและการตรวจสอบความถูกต้องของพระประวัติโดยบุคคลร่วมสมัยที่พระองค์มีพระชนม์ชีพและยังมีชีวิตอยู่ ณ ปัจจุบันขณะนั้น โดยมิได้วิพากษ์ความน่าเชื่อถือของหลักฐานหรือพยานที่เกี่ยวข้องเท่าที่ควร รวมทั้งการใช้หลักฐานในที่นี้ปรากฏทั้งในลักษณะการอ้างอิงและในลักษณะการเล่าเรื่องผ่านเนื้อความในหลักฐานโดยตรง

ผู้เขียนสันนิษฐานว่า วิธีการนี้ได้รับอิทธิพลมาจากวิธีการสร้างสรรค์วรรณกรรมเชิงประวัติศาสตร์ของชนชั้นนำผ่านการนำพระราชนิพนธ์และพระนิพนธ์มาตีพิมพ์ประกอบหนังสืออนุสรณ์งานศพในทศวรรษ ๒๔๗๐-๒๕๐๐ ซึ่งวรรณกรรมทั้งสองประเภทถูกนำมาตีพิมพ์มากที่สุด ณ ช่วงเวลานี้ (Sattayanurak, 2013, p. 203-204) รวมทั้งการตีพิมพ์หนังสือรวมพระนิพนธ์ชีวประวัติบุคคลโดยสมเด็จพระมหาปรมาจารย์ราชานุกาภาพที่ได้รับความนิยมแพร่หลายคือ *ประวัติบุคคลสำคัญ* ซึ่งได้รับการตีพิมพ์ถึงสองครั้งในทศวรรษ ๒๔๙๐ ดังนั้น การแพร่หลายของพระราชนิพนธ์และพระนิพนธ์ของชนชั้นนำนี้จึงอาจทำให้ผู้คนเข้าใจว่า รูปแบบการสร้างสรรค์งานเขียนเช่นนี้เป็น “แบบแผน” ของการสร้างสรรค์งานเขียนด้านประวัติศาสตร์ และกองประวัติศาสตร์ทหารเรือรับรูปแบบการเขียนนี้มาใช้ผ่านการอ่านและอ้างอิงพระนิพนธ์พระประวัติของกรมหลวงชุมพรฯ โดยสมเด็จพระมหาปรมาจารย์ราชานุกาภาพ

กองประวัติศาสตร์ทหารเรือได้แสดง “วิธีการทางประวัติศาสตร์” ในเบื้องต้นด้วยการแจกแจงหลักฐานและวิธีการที่หน้า “คำนำ” ของพระประวัติดังนี้

พระประวัติของเสด็จในกรม ฯ ที่เรียบเรียงขึ้นนี้ แผนกประวัติการทหารเรืออาศัยหลักฐานที่ค้นคว้าได้จากเอกสารเท่าที่กองประวัติศาสตร์มีอยู่คือ พระประวัติที่พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิง, หนังสือราชกิจจานุเบกษา, คำสั่งกระทรวงทหารเรือ, บันทึก

ความทรงจำของพลเรือตรี พระยาหาญกลางสมุทร, จดหมายและ
เรื่องที่หลวงรักษาราชทรัพย์เขียนไว้ และจากการสืบถามจากบุคคล
ผู้ใกล้ชิดกับเสด็จในกรม ฯ อีกบ้าง เมื่อเรียบเรียงขึ้นแล้วได้ขอ
ความกรุณาจาก พลเรือเอก หม่อมเจ้าครรชิตพล อาภากร
(พระโอรสของเสด็จในกรม ฯ), หม่อมเจ้าหญิง พูนพิศมัย ดิศกุล,
พลเรือตรี ทองรอด เมฆสุภะ, และนาวาเอก หนู แจ่มผล ได้ช่วย
ตรวจอีกชั้นหนึ่ง (Royal Thai Navy, 1960, Preface)

การแจกแจงหลักฐานและวิธีการเขียนพระประวัตินี้มุ่งหมายแสดงให้ผู้อ่าน
เห็นว่า ผู้เขียนพระประวัติมีความรู้เรื่องวิธีสืบเสาะเรื่องราวในอดีตของกรมหลวง
ชุมพรฯ และพยายามเผยความจริงเกี่ยวกับพระองค์ให้ครบถ้วนสมบูรณ์ที่สุด ยิ่งกว่านั้น
เรื่องราวทุกเรื่องในพระประวัติฉบับนี้ผ่านการตรวจสอบโดยบุคคลที่มีความสัมพันธ์
กับพระองค์ มีความรู้ในการศึกษาเรื่องราวในอดีต และมีชีวิตอยู่ร่วมสมัยกับพระองค์
จวบจนเวลาที่เขียนพระประวัติฉบับนี้ ได้แก่ หม่อมเจ้าครรชิตพล พระโอรสของ
พระองค์, หม่อมเจ้าหญิง พูนพิศมัย เชื้อพระวงศ์ผู้มีชื่อเสียงจากพระนิพนธ์ด้านพุทธ
ศาสนาและประวัติศาสตร์, พลเรือตรี ทองรอด เมฆสุภะ อดีตผู้ทำการแทนหัวหน้ากอง
ประวัติศาสตร์ทหารเรือช่วงทศวรรษ ๒๔๘๐ และนาวาเอก หนู แจ่มผล อดีตหัวหน้า
กองประวัติศาสตร์ทหารเรือเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๒ ถึงต้น พ.ศ. ๒๕๐๓

ฉะนั้น ผู้อ่านจึงสามารถเชื่อถือได้ว่า เรื่องราวทุกเรื่องในพระประวัติฉบับนี้
มีความถูกต้องเป็นจริงอย่างแน่นอน เมื่อภาพรวมพระประวัติของกรมหลวงชุมพรฯ
ดูมีความน่าเชื่อถือเป็นความจริง เรื่องเล่าความเลื่อมใสศรัทธาไสยศาสตร์ของ
กรมหลวงชุมพรฯ โดยหลวงรักษาราชทรัพย์ก็จะได้รับความน่าเชื่อถือร่วมไปด้วย

วิธีการภายในพระประวัติ เนื่องจากกองประวัติศาสตร์ทหารเรือใช้หลัก
ฐานประกอบงานเขียนหลายชิ้น การผลิตซ้ำดังกล่าวจึงมิได้ดำเนินเช่นเดียวกับหนังสือ
อนุสรณ์งานศพก่อนหน้าซึ่งคัดลอกไล่เรียงตามลำดับเรื่องของต้นฉบับ แต่ตัดตอน
เนื้อความจากหลักฐานเฉพาะส่วนที่ต้องการใช้ โดยมีได้ใช้วิธีการอ้างอิงอย่างเป็น
ระบบด้วยการระบุชื่อกับอายุของเอกสารและหน้าที่อ้างอิง รวมทั้งเนื้อหาบางส่วนมิได้
ระบุที่มาหรือหลักฐานที่อ้างอิงด้วย แม้กองประวัติศาสตร์ทหารเรือจะได้แจกแจง

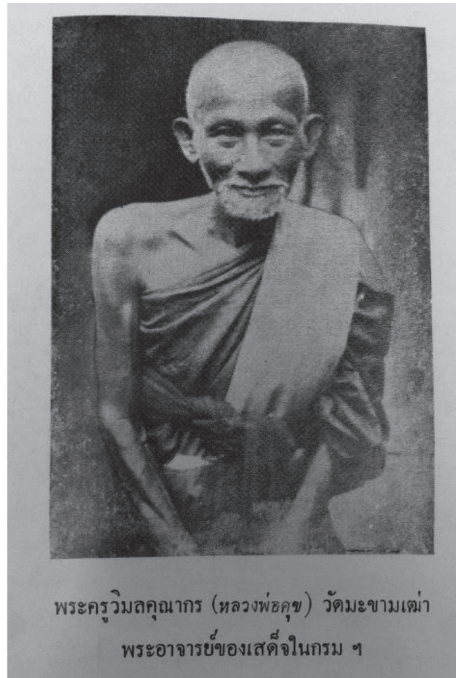
หลักฐานประกอบการเขียนพระประวัติฉบับนี้ไว้แล้วตั้งแต่ต้น ผู้อ่านก็ไม่อาจทราบได้ว่า เนื้อความส่วนที่ต้นอ่านมาจากเอกสารชั้นใดฉบับใด อีกทั้งการแยกส่วนเนื้อความในหลักฐานจึงทำให้วิธีการประกอบสร้างความน่าเชื่อถือในหลักฐานต้นฉบับถูกลดทอนลง เหลือเพียงในระดับเรื่องราวแต่ละเรื่อง

ในเรื่องเล่าความเสื่อมใสศรัทธาไสยศาสตร์ กองประวัติศาสตร์ทหารเรือชี้แจงชัดเจนว่า เรื่องเล่านี้เขียน “ตามหลักฐานจดหมายหลวงรักษาราชทรัพย์ (รักษ์ เอกะวิภาต)” (Royal Thai Navy, 1960, p. 72) จดหมายดังกล่าวคือ จดหมายต้นฉบับของหลวงรักษาราชทรัพย์ที่ส่งมายังหัวหน้ากองประวัติศาสตร์ทหารเรือเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๖ ซึ่งผู้เขียนได้วิเคราะห์ไว้แล้วข้างต้น

กองประวัติศาสตร์ทหารเรือเล่าเรื่องนี้ด้วยเนื้อความเรื่องความเสื่อมใสศรัทธาไสยศาสตร์ของกรมหลวงชุมพรฯ ที่ปรากฏในจดหมายต้นฉบับโดยตรง โดยมีได้วิพากษ์ความน่าเชื่อถือของหลักฐาน แต่ยืนยันความน่าเชื่อถือด้วยความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล คือ หลวงรักษาราชทรัพย์ โดยนำอัตชีวประวัติโดยย่อของหลวงรักษาราชทรัพย์ตามที่ปรากฏในจดหมายต้นฉบับมาประกอบ เพื่อสื่อนัยโดยอ้อมว่า เรื่องเล่านี้เป็น “ประสบการณ์ของบุคคลร่วมสมัยที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกรมหลวงชุมพรฯ” เนื้อความอัตชีวประวัติของท่านนี้ระบุถึงการเป็นครอบครัวทหารเรือและความสัมพันธ์ใกล้ชิดระหว่างครอบครัวของท่านกับกรมหลวงชุมพรฯ ในฐานะ “ข้ารับใช้ของเจ้าพ่อกรมหลวงชุมพรฯ” ทำให้ผู้อ่านเห็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้เล่าเรื่องกับบุคคลในเรื่องเล่าว่า ผู้เล่าเรื่องคือผู้ที่มีความศรัทธาเสื่อมใสพระองค์ และยอมไม่โกหกเรื่องเล่านี้ให้พระองค์ทรงเสียพระเกียรติ

เมื่อเปรียบเทียบกับเอกสารต้นฉบับแล้ว ผู้เขียนเห็นว่า เนื้อหาทั้งหมดตรงกับจดหมายต้นฉบับพิมพ์ติดที่กองประวัติศาสตร์ทหารเรือคัดลอกและจัดระเบียบเนื้อความแล้ว แต่กองประวัติศาสตร์ทหารเรือได้ตัดเนื้อความย่อหน้าแรกของจดหมายที่ระบุ “ข้อตกลง” ที่หลวงรักษาราชทรัพย์สร้างขึ้นต่อผู้อ่านเพื่อชี้แจงว่า เรื่องราวทั้งหมดในจดหมายเป็นความจริงจำเท่าที่ท่านจำได้หลังจากผ่านมาแล้ว ๕๐ ปี ขณะเดียวกัน กองประวัติศาสตร์ทหารเรือได้ละเว้นเวลาที่หลวงรักษาราชทรัพย์เขียนจดหมายฉบับนี้ด้วย ทำให้ผู้อ่านมีอาจทราบ ว่า จดหมายของท่านเขียนขึ้นเมื่อไร ฉะนั้น

เมื่อผู้อ่านอ่านเรื่องเล่าที่มีรายละเอียดแบบจำลองเหตุการณ์ขึ้นใหม่ ผู้อ่านก็จะเข้าใจว่า หลวงรักษาราชทรัพย์จดจำเรื่องราวนี้ได้แม่นยำชัดเจนและเล่าเรื่องนี้อย่างตรงไปตรงมา อีกทั้งสถานะของพระยากำแหงณรงค์ฤทธิ์ในฐานะลูกศิษย์และเป็นคนโปรด ของ กรมหลวงชุมพรฯ และในฐานะพยานรู้เห็นเหตุการณ์โดยตลอด (Royal Thai Navy, 1960, p. 74) ก็ร่วมยืนยันความน่าเชื่อถือของเรื่องเล่านี้ให้หนักแน่นต่อสายตาของ ผู้อ่านมากขึ้นด้วย

ภาพที่ ๑ ภาพของหลวงปู่คุช วัดมะขามเฒ่าพร้อมคำอธิบายใต้ภาพที่ปรากฏ
ในหนังสือ *อนุสรณ์เปิดกระโจมไฟชุมพรเขตอุดมศักดิ์* ที่ตีพิมพ์ใน พ.ศ. ๒๕๐๓
ที่มา: Royal Thai Navy. (1960). *Anuson phithi poet krachomfai Chumphon
khet udom sak 20 phrutichikayon 2503* [Commemoration of Chumphon
Khet Udomsak Beacon's Opening Ceremony on 20 November 1960].
Thonburi : Naval Administration Department Press.

ยิ่งไปกว่านั้น พระประวัติฉบับ พ.ศ. ๒๕๐๓ นี้เป็นฉบับแรกที่ใช้รูปภาพประกอบ เรื่องราวความเลื่อมใสศรัทธาไสยศาสตร์ของกรมหลวงชุมพรฯ และนำภาพขาว-ดำ รูปพระสงฆ์รูปหนึ่งมาใช้ประกอบเรื่องเล่านี้พร้อมคำบรรยายใต้ภาพว่า “พระครูวิมลคุณากร (หลวงพ่อกุศ) วัดมะขามเตี้ย พระอาจารย์ของเสด็จในกรมฯ” (Royal Thai Navy, 1960, p. 72-73) ซึ่งรูปนี้อาจเป็นภาพถ่ายหลวงปู่ศุขภาพแรกที้นำมาเป็นส่วนหนึ่งในพระประวัติ รูปภาพนี้ถูกนำมาใช้แสดงรูปลักษณะของหลวงปู่ศุขและเป็นหลักฐานยืนยันว่า หลวงปู่ศุขมีตัวตนอยู่จริงในอดีต การนำรูปหลวงปู่ศุขมาประกอบ เรื่องราวจึงยิ่งทำให้เรื่องเล่าของหลวงรักษาราชทรัพย์มีความน่าเชื่อถือเป็นจริง เพราะตัวละครสำคัญสองตัวในเรื่องเล่าคือ กรมหลวงชุมพรฯ และหลวงปู่ศุขเป็นบุคคลที่มีตัวตนอยู่จริงในอดีตทั้งสองคน

เราจะเห็นได้ว่า แม้วิธีการทางประวัติศาสตร์ที่กองประวัติศาสตร์ทหารเรือ แสดงต่อผู้อ่านจะมีได้กระบวนการศึกษาอย่างเป็นระบบ แต่การแสดงวิธีการนี้ทำให้ ผู้อ่านสามารถเชื่อถือได้ว่า กองประวัติศาสตร์ทหารเรือมีความรู้ความสามารถในการ สืบค้นเรื่องราวในอดีตที่เกี่ยวกับกรมหลวงชุมพรฯ ขณะเดียวกัน การตัดต่อตัดตอน เนื้อความจากหลักฐานและการยืนยันการมีอยู่จริงของหลวงปู่ศุขผ่านภาพประกอบก็ได้ ประกอบสร้างความน่าเชื่อถือต่อผู้เล่าเรื่องมากขึ้นกว่าที่ปรากฏในหลักฐาน

ท้ายที่สุด เมื่อพระประวัติของกรมหลวงชุมพรฯ ฉบับนี้ได้รับการตีพิมพ์ เผยแพร่ กองทัพเรือก็กลายเป็นผู้รับรองความเชื่อถือของทุกเรื่องราวในพระประวัติ ฉบับนี้อีกชั้นหนึ่งในฐานะ “ผู้รู้เรื่องพระประวัติของกรมหลวงชุมพรฯ” ด้วยการแสดง ให้ผู้อ่านเห็นกระบวนการค้นคว้าของกองทัพเรือในการศึกษาเรื่องราวในอดีตของ พระองค์ และความสามารถเข้าถึง “ความจริง” เกี่ยวกับพระองค์โดยตรงด้วยความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับสมาชิกในราชสกุลอาณาจักรผู้เป็นทายาทตามสายเลือดของ พระองค์ ซึ่งผู้อ่านย่อมเชื่อว่า สมาชิกในครอบครัวผู้เรื่องราวที่ “เป็นจริง” เกี่ยวกับ พระองค์มากที่สุด ขณะเดียวกัน อนุสรณ์กระโจมไฟชุมพรเขตอุดมศักดิ์ ศาลกรมหลวง ชุมพรฯ ที่แหลมปู่เจ้า อ.สัตหีบ จ.ชลบุรี และพระประวัติฉบับ พ.ศ. ๒๕๐๓ นี้ก็ร่วม สถาปนาตัวตนของกรมหลวงชุมพรฯ อย่างเป็นทางการต่อสาธารณชนในฐานะ “องค์บูรพาจารย์ของทหารเรือไทย” และ “เจ้าพ่อกรมหลวงชุมพรฯ” ทำให้เรื่อง ความเลื่อมใสศรัทธาไสยศาสตร์ของพระองค์โดยหลวงรักษาราชทรัพย์เป็นหลักฐาน

อ้างอิง “ความจริง” เกี่ยวกับพระองค์จวบจนปัจจุบันโดยมิได้มีการเปลี่ยนแปลงสาระ
เนื้อหาสำคัญ

๕. บทสรุป

เมื่อพิจารณาเรื่องเล่าความเลื่อมใสศรัทธาไสยศาสตร์ของกรมหลวงชุมพรฯ โดยหลวงรักษาราชทรัพย์ผ่านงานเขียนทั้งสามชิ้นนี้แล้ว เราได้เห็นว่า ความน่าเชื่อถือของเรื่องเล่านี้ได้รับการประกอบสร้างขึ้นด้วย “ชุดวิธีการประกอบสร้างความน่าเชื่อถือ” อันเป็นกลองเครื่องมือนี่ที่ผู้เขียนพระประวัติจะเลือกสรรมาใช้ โดยมีบริบทการรับรู้กรมหลวงชุมพรฯ ในฐานะสิ่งศักดิ์สิทธิ์และการปรากฏขึ้นของศาลเคารพบูชาพระองค์ ณ เวลาที่ผู้เขียนพระประวัติสร้างสรรคงานเขียนเป็น “หลักฐาน” เชิงประจักษ์ยืนยันข้อเท็จจริงนี้

การเขียนเรื่องเล่าพระประวัติจึงมิใช่การพิสูจน์ข้อเท็จจริงว่า พระองค์ทรงเลื่อมใสศรัทธาไสยศาสตร์หรือทรงมีอำนาจอิทธิปาฏิหาริย์จริงหรือไม่ แต่เป็นการอธิบายที่มาความศักดิ์สิทธิ์ของพระองค์และยืนยัน “ความจริง” เรื่องนี้ให้หนักแน่นมากขึ้น ดังนั้นชุดวิธีการประกอบสร้างความน่าเชื่อถือจึงถูกนำมาใช้ทั้งการเล่าเรื่อง, การสร้างตรรกะ และวิธีอธิบายความน่าเชื่อถือของพยาน เพื่อให้เรื่องเล่าพระประวัติมีคุณลักษณะและแสดงความน่าเชื่อถือ ๓ ประการได้แก่ ความสมจริง ความเป็นเหตุเป็นผล และการมีพยานหลักฐานยืนยันคำอธิบาย

ในการเล่าเรื่อง วิธีการเล่าเรื่องแบบจำลองเหตุการณ์ขึ้นใหม่ให้รายละเอียดของเหตุการณ์แต่ละฉากร้อยเรียงกัน ทำให้ผู้อ่านเห็นตรรกะของเรื่องอย่างเป็นเหตุเป็นผล และรายละเอียดของเรื่องทำให้ผู้อ่านเข้าใจว่าเหตุการณ์ในเรื่องเกิดขึ้นจริงและผู้เล่าเรื่องสามารถถ่ายทอดเรื่องราวตามที่ประจักษ์มาอย่างถูกต้อง

ในการสร้างตรรกะเรื่องเล่าพระประวัติเป็นคำอธิบายต่อปรากฏการณ์ปัจจุบัน ณ ช่วงเวลานั้นที่กรมหลวงชุมพรฯ ทรงเป็นสิ่งที่ศักดิ์สิทธิ์ที่ผู้คนนับถือศรัทธาโดยยึดถือบริบทปัจจุบันเป็น “ผล” ยืนยันความจริงว่า พระองค์ทรงมีอิทธิฤทธิ์เหนือธรรมชาติ โดยมีศาลเคารพบูชาพระองค์กับตำรายาเป็นหลักฐานยืนยันความจริงนี้ ฉะนั้นเรื่องความเลื่อมใสศรัทธาของพระองค์ต่ออิทธิปาฏิหาริย์ของหลวงปู่ชุงจึงเป็น

คำอธิบาย “สาเหตุ” ที่สอดคล้องลงรอยกับปรากฏการณ์ในปัจจุบัน รวมถึงอาจเป็นคำอธิบายแรกต่อปรากฏการณ์นี้

ในวิธีการอธิบายความน่าเชื่อถือของพยาน ผู้เขียนพระประวัติแต่ละคนใช้แนวคิด “ปฏิฐานนิยม” (Positivism) เป็นเครื่องมือสร้างความน่าเชื่อถือต่อพยาน โดยอธิบายถึงความสัมพันธ์ใกล้ชิดระหว่างพยานหรือผู้เล่าเรื่องกับเหตุการณ์โดยตรงหรือบุคคลในเหตุการณ์นั้น ความสัมพันธ์ใกล้ชิดนี้เป็นสิ่งที่อธิบายผู้อ่านว่าพยานหรือผู้เล่าเรื่องรับรู้เชิงประจักษ์ต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และจะถ่ายทอดเรื่องราวอย่างตรงไปตรงมา โดยเฉพาะการเป็น “นายทหารเรือ” ที่มีชีวิตอยู่ “ร่วมสมัย” และ “ใกล้ชิด” กับกรมหลวงชุมพรฯ หรือการเป็น “สมาชิกในครอบครัว” ของพระองค์ คุณสมบัติเหล่านี้แสดงให้เห็นความใกล้ชิดระหว่างพยานกับพระองค์ และเข้าใจได้ว่า พยานผู้นั้นสามารถเข้าถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับพระองค์ทั้งเรื่องพระกรณียกิจและเรื่องส่วนพระองค์ และตรวจสอบเรื่องราวทุกเรื่องได้อย่างถูกต้องแม่นยำ

ขณะเดียวกันเมื่อเรื่องราวความทรงจำของหลวงรักษาราชทรัพย์ถูกนำเข้าสู่การศึกษาทางประวัติศาสตร์ เรื่องราวจากความทรงจำซึ่งเป็นประสบการณ์ที่รับรู้ส่วนบุคคลและมีร่องรอยหลักฐานอยู่อย่างจำกัดที่จะยืนยันข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประสบการณ์นี้ ก็ได้รับอานิสงส์ความน่าเชื่อถือไปด้วย กล่าวคือ แม้การศึกษาประวัติศาสตร์อาจตั้งคำถามต่อเรื่องราวจากความทรงจำของท่านและตรวจสอบความน่าเชื่อถือ แต่เมื่อความทรงจำผ่านการวิภาษนี้มาได้ การศึกษาประวัติศาสตร์ก็จะรับรองความน่าเชื่อถือของความทรงจำ โดยรวมความทรงจำเข้าเป็นส่วนหนึ่งในพระประวัติฉบับทางการ เนื่องจากพระประวัติฉบับทางการเป็นเรื่องราวที่มุ่งหมายให้ผู้คนยอมรับที่จะจดจำร่วมกันแบบเดียวกัน

ดังนั้นการรวมความทรงจำเข้าเป็นส่วนหนึ่งในพระประวัติฉบับทางการจึงแปรรูปความทรงจำให้กลายเป็น “ข้อเท็จจริง” จากการศึกษาไปโดยปริยาย เมื่อเรื่องราวพระประวัติได้รับการเผยแพร่สู่สาธารณะ ความทรงจำนี้จะมีได้รับรู้ในฐานะเรื่องราวส่วนบุคคล แต่จะกลายเป็น “ข้อเท็จจริง” ที่ผู้คนในสังคมรับรู้และยอมรับร่วมกัน กระบวนการนี้ได้ทำให้ภาพลักษณ์ของกรมหลวงชุมพรฯที่ย้อนแย้งกันระหว่างภาพลักษณ์ “ผู้นำความทันสมัย” ที่มีที่มาจากพระนิพนธ์พระประวัติเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๖

กับภาพลักษณ์สิ่งศักดิ์สิทธิ์ “กิ้งผีกิ่งเทพ” ที่มีที่มาจากศาลเคารพบูชาพระองค์ที่นางเลิ้ง
อย่างน้อยทศวรรษ ๒๔๘๐ สามารถดำรงอยู่ร่วมกันได้ในพระประวัติฉบับทางการ

Reference

- Flecker, J. E. (1946). *Hassan*. Translated by His Royal Highness Prince Athitthip-apha. Bangkok: Published for remembrance in Cremation of His Royal Highness Prince Athitthip-apha.
- Ieosiwong, N. (1969). Prince Damrong Rajanubhab and Arnold Toynbee. *The Social Science Review*, 7, 1 (June-August), 17-34.
- Chao pho Krom Luang Chumphon pho phrathai dai dindaen [Guardian Spirit “Krom Luang Chumphon” was pleased because of retaking territories]. (1941, March 10). *Lak Muang* [Pillar of the Country], p. 1, 8.
- Khumtaveeporn, C. (1991). *Somdet krom phraya damrong rachanuphap lae prawattisat niphon Thai samai mai: kan wikhro choeng pratya* [Prince Damrong Rajanubhab and Modern Thai Historiography: Philosophical Analysis]. Bangkok: Thammasat University Press.
- Naval Education Department. (2007). Phu bangkhap bancha nai adit thung patchuban [Department directors from past to present]. Retrieved from http://www.navedu.navy.mi.th/aboutedu/history_staffedu/index.htm.
- Pitukthanin, A. (2007). Cremation Volume: the Site of Memory (chosen). *Damrong Journal*, 6, 1 (January – June), 134-158.
- Royal Thai Navy. (1953-1954) Archive of the History Division, Naval Education Department on Phra ratchaprawat khong Krommaluang Chumphon bang suan [Partial Biography of Admiral Prince of Chumphon] .
- Royal Thai Navy. (1960). *Anuson phithi poet krachomfai Chumphon khet udom sak 20 phrutchikayon 2503* [Commemoration of Chumphon

Khet Udomsak Beacon's Opening Ceremony on 20 November 1960].
Thonburi: Naval Administration Department Press.

R.S. (1956). *Kiatprawat Krommaluang Chumphon khe udomsak, wet mon, tamra ya chak khamphi khong (chaophu)* [Biography of Admiral Prince of Chumphon, his Magic, and Pharmacopoeia from His Treatises]. Phra Nakorn: Published for remembrance in Cremation of Lieutenant Commander Luang Raksarajasab, Royal Thai Navy (Rak Ekawiphata).

Sattayanurak, A. (2013). Khwammai khong tua ton: phatthanakan nangsu chaek nai ngan sop [Meaning of identity: development of cremation volumes distributed at funerals]. In *Prawattisat satsana watthanatham lae kansuksa : ruam botkhwam Thai suksa phua raluk thung sattra chan Ichii Yoneo* [History, religion, culture and education: Thai study digest for remembrance of Professor Ichii Yoneo]. C. Nartsupha and C. Soontravanich (Eds.). Bangkok: Sangsan.

Yukol, C., Lieutenant Colonel Momjao. (1991). *Anusorn ngan phra rachatan phloeng phra sop phontri phra chao woravongther phraaong chao Chaloeiphon Thikhamporn* [Commemoration at His Royal Highness Prince Chaloeiphon Thikhamporn's Cremation]. Bangkok: The Agricultural Co-operative Federation of Thailand.

